کنگل ژمي کنگل لاسونه

عبدالخالق رشید

۱۳۷۳ - عقرب

- د کتـــــاب نــوم : کنګل ژمي ، ګنګل لاسونه

- د لیـــکـــوال نــوم : ع رشید

- د خپرونکې موسسې نوم : د خوشال فرهنګي ټولنه

- د کمپیوټر سمبالونکی : اجمل سنګریار

- د پښتـــې انځـــور ګـــر : عبدالله شاد ګام نوابي

- خطـــــــــاط : خواجه قمرالدین چشتي

- د خپـــرونـو نــمره : ۱۳

- کـــــــال : ۱۳۷۳

بسم الله الرحمن الرحيم

ډالـــۍ:

د هغه ښــار، هغـــــو اروااو تـــه!

چـــې وران شول، مړه شول او مســا پر!

«رشید»

PROPERTY OF ACKU 5516

سرلیکونه

مضمون	مخ
د پسرلي دويمه مياشت	١-٧
ليونتون	٨-١٤
سرې سترګې	١٥-١٨
غرغره	١٩-٢٢
د وينو ورږم	٢٣-٢٧
د ګور چينجي	٢٨-٣٤
پرده تيرې، پر ما تيرې	٣٥-٣٨
د وې ورځې، نيمه شپه!	٣٩-٤٢
وينه؟!	٤٣-٤٥
کابلی خندا	٤٦-٥٠
ګلمجمه ببو	٥١-٥٢
نيلوفر	٥٣-٥٨
بسمل	٥٩-٦٤

سریزه

داکیسی:

- د دې له پاره نه چې خپروم چې شهرت را په برخه کړي او نه د دې په خاطر چې څوک خپل وخت هسې پرې تیر کړي.

- د دې له پاره یې نه خپروم چې پرې وویاړم او د چا خبره شمله مې پرې جګه کړم.

- د دې له پاره یې نه خپروم چې ستاسی آرامې شیبې لکه زموږ پرې نا آرامه شي.

- او د دې له پاره یې نه خپروم چې وښیم زه ډیر بهادریم او تورزن!

بلکی د دې لپاره یې خپروم :

- چې د هغه ښار د هغو اوښکو او وینو پور ادا کړم چې زه ترې راوتم او دوی لا په اوښکو او وینو کې تپیدل.

- چې د هغه ماشوم دردونه هغوی واوري چې توری یې په لاس کې دی او غوږونه یې کانه!

- چې د هغې مور او هغی میرمنې په حال خبرشی چې بی عزته شوه او بې پته او «دوی» ورته کتل!

- چې د هغه چا آه وفریاد ؤاوري چې په مینه لوېږي، په مینه ځوانیږی او په قهر وژل کیږي.

- چې سبا نې زموږ رندو په لارو رانه شي، په دغو لارو چې موږ په کې وژړل او موږ په کې نیمه خوا شوو!

هو، په همدغه مینه یې ولولی!

په مینه!

د پسرلي دويمه مياشت!

کلونه کيدل چې زموږ د کلي د ديرې داو چتو ونو په ښاخونو کې د مرغانو ځالې تر سترګو کيدې، کله کله خو به داسې هم ووچې په زړو ځالو برسيره به نورې ځالې هم جوړې شوې او د ناآرامو مرغانو سترې شيبې به په کې ارامه تيريدې. سږ چې زما د غو ځالو ته ور پام شوی و، نو هره ورځ به مې د يوې کوترې په شنو وزرونو باندې سترګې لګيدې او په مينه مينه به يې زما د کتو تګلورې پر خپله خوا وراړاوه، او چې کله به په خپله ځاله کې کيناسته او سره و به غوړيده، پر ما به يې دومره اغيزه وکړه چې سره وبه غوړيدم، کله کله خو به د خوب نرۍ نرۍ څپه هم را باندې راغله، او تر دې د مخه به ما د ارامۍ احساس وکړ زما به هره ورځ د دې را تګ ته سترګې څلور وې او په ځاله کې د غوړيدو د غې ننداري به يې بل ډول خوند را کاوه، يوه ورځ مې د کلي له هلکانو سره په خپرو کې ټول مخ نو کارې نو کارې شو، هغوی غوښتل چې د کوترې ځاله په لينده باندې وولي او کښته يې را واچوي، لا يې تيره د لينده په کاسه کې نه وه ايښې چې زما ور پام شو:

- پام ... پام چې وار ونه کړی.
- ولې؟
- ګناه لري، خدای به درته په قارشي.
- څه، څه ... ګناه لري، د څه شي ګناه؟

خو دا ځل يې چې نښه ورته نيوه، نو ما يې لينده له لاسه کش کړه او خبره مو چغو بغارو ته سره ورسيده، چې نا څاپه د کلي ملا صاحب زموږ پر دغه بده ورځ را برابر شو او موږ چوپه خوله شو. هغه نژدې راغی. موږ ټولو په وار وار خپله خپله ورته وويله، زما مخ په وينو سور و، را پاک يې کړ، هغه دواړه نور يې د کوترې د ځالې دړنګولو په ګناه

وترتیل او په تونده ژبه یې ورته وویل:

– څوک چې د چاکور رنګ کړي، کور یې ړنګیږي، که ځوان وی ځوانیمرګ کیږي هو، خانه خرابي لویه ګناه ده. په دغه ورځ د کوترې ځاله له ړنګیدو بچ شوه، د ملا صاحب خبرې زموږ په غوږ وکې نورې هم په انګازو شوې کورته روان وم دوه، دری ځلې مې دې خبرې چې «خانه خرابي لویه ګناه ده» ذهن را ښکیل کړ، د ملا صاحب خبرې پر موږ ځکه اغیزه کوله چې ده ته موږ په درنه سترګه کتل، ده په دې نژدې څو کلو نو کې چې زموږ لارښود و ډیر د خیر کارونه تر سره کړي وو، له حرامو یې ډیر بد کیدل او چا به چې په حرامو لاس پورې کاوه ده کرکه ترې کوله او ان دا چې د ټولو خلکو په منځ کې به یې رسوا کاوه، که رښتیا وو ایم ده په کلی کې د هر چا ځای او وړتیا په ګوته کړي وو، ځکه نو زموږ ډیره سخته حیاتری کیده او په زړونو کې ډیر را باندې ګران و.

د شنې کوترې ځالې زما په احساس باندې دومره اغیزه کړې وه چې یوه ورځ به مې ونه لیده خدای شته چې ډیر به خواشینی کیدم، څو څو ځلې مې په زړه کې راغوټه کړه چې ملا صاحب ته وو ایم چې که زه نه وم باید د هغې په ځاله یې پام وی، ځکه چې په بل چا مې باور نه و، زموږ کلی خو د خدای کلي و، هر ډول خلک پکې وو، زموږ په کلی کې داسې خلک هم وو چې دا څو کلونه ناروغه وو، حکیم جیانو به داسپارښتنه تل ورته کوله چې:

– ستا د ناروغی د مخنیوی لپاره د کوترې غوښه ډیره ښه ده.

ځکه نو د کوترې په غوښه پسې سردرد ګرځیدل. زه په هغی ډیر ډاریدم، ځکه مې د غو ناروغانو ته نه ورښوده، زموږ د کلي د دیری ونې ډیر ګڼې ونې وې، کوتره د باز او باښی له نا ځاپي یر غلو نو څخه هم دلته په امن وه. یوائې زه وم چې د کور له کړکی څخه به مې د هغې د لوڅو پو څو ښه ننداره کوله. د ورځې به څوڅو ځلې له خپلی ځالې الوته، لوړه به تله، خو دا چې چیرې به تله په دې یې زه هم نه پوهیدم، څه موده نه وه تیره چې د هغې په ځاله کې هګۍ پیدا شوې، همدا وجه وه چې اوس به کله له اوږده سفره راستنه شوه نو نیغه به په ځاله کې نه کیناسته، لومړی به یې په یوه ښاخ باندې ځان تم کړ، د خپلو هګیو ښه ننداره به یې وکړه بیا به نو وروسته لکه ملکه چې دربار ته

ننوځي دا هم پر خپله ځاله کې پر خپلوهګیو باندی کیناسته: له ځالې څخه به یې د شنو ونو د پاڼو ارام زوږ ته غوږ نیولی و او د یوې، بلې خوا ننداره به یې کوله دریو خوا ووته یې په شنو پاڼو باندې سترګې لګیدې، له دریو خواوو ډاډه وه، یوازې یوه خوا چې هغه هم زموږ د کور د کړکۍ خوا وه او دړنګیو ښاخونو په پاڼو نه پټیده، د دې لپاره ډاډ منه خوا نه وه، زیاتره وختونه به یې دې خواته راکتل، شاید چې له همدغې خوابه یې د خطر احساس کاوه، ځکه چې هسې عادی ټک به هم شو دې به زموږ پر خوا را کتل، داسې چې تا به ویل له ځان سره وایي:

- کاشکې چې دا خوا مې هم په شنو پاڼو پټه وای، او سترګې مې په دغه قام «انسان» نه لګیدای، هو کاشکې!

هغې زموږ له خوا د خطر احساس کاوه، یوه ورځ هم ما دا ونه لیده چې بلې خواته به یې د خطر په وخت کې کتلي وي، سره له دې چې ما ددې په سر هر څه نادودې منلې وې، خو بیا یې هم باور نه کیده، شاید چې د خپل مرګ چاره یې په دغې خوا کې په سترګو لیده. د کلي ملا صاحب به چې هر چیرې ولیدم یوازې دا به یې راته ویل:

- څنګه ده ......

ما به هم لنډ ځواب ورکړ:

- تر اوسه خو ښه ده.

هغه کال ما په ځیګر خونۍ ورسره تیر کړ، دوه بچوړي یې هم دومره شول چې کله مني شو، له مور سره یې یو ځای د تودو ملکو په لور لاړل، مني او د هغه ترخه بادونه یو په بل پسې تیر شول، ژمی راغی، په هغه ورځ به چې واوره اوریده او ما به د شنې کوترې ځالې ته کتل، په زړه کې به را تیره شوه چې که هغه په ژمې کی دلته پاتې شوی وای، نو په څه سختیو به مړه وای، خو په دې به خوشاله شوم چې «ځای و او جولا نه و» ځاله وه او دا په کې نه وه. ما د کوترې د وروستیو ورځو ډیر ښه ننداره وکړه، ما هغه لیده چې څنګه به یې د مني د شپو په بادونو کې خپل پاسته پاسته وزرونه په خپلو بچوړو غوړول، ما هغه لیده چې په خپله ځاله کې به یې څومره د خوشالۍ او آرامی احساس کاوه هغې ته یې هغه دوه بچوړي اوس هر څه وو، هو، هر څه: ژوند، خوښي او

خوشالي!

ژمی ما په ډېره ارامی سره تیر کړ، کلیوالو به ټولو همدا راته ویل چې کاشکي په اوړي کې هم داسې ارام وی. زما د آرامی یو دلیل دا و چې په ژمي کې د شنې کوترې له پیره داری څخه بی غمه وم، په ټول ژمي کې به مې نه مخ نو کاری و او نه به له هلکانو سره لاس او ګریوان وم ځکه کلیوال ټول را څخه خوشاله وو. په هغه کال د نورو کالونو په اندول ژمی هم ډېر سوړ نه و، د کلیوالو خبره، سمه لویه څله په وتو وه چې نوې مرغۍ یوه یوه دلته هلته لیدل کیدی، ټولو همدا ویل چې سږ ژمی تود و ځکه نو مرغان دوخته را پورته شول. زما هم دوې سترګې څلور وې، هر سهار او ماښام به مې د کوترې ځالې ته کتل خوتر اوسه د هغې پته نه وه، هغه تر اوسه زموږ په لتو باندې نه ښکاریده او پر دغه خوا یې ګذر نه و، لس پنځلس ورځې ما د هغې ښه لاره وڅارله، ما فکر کاوه چې هغه به سږ په ځانګړو مراسمو خپلې ځالې ته راځي، ځکه سږ خو یې بچوړي هم زلمیان شوي وو، کله به چې د هغې را تګ را په یاد شو نو په ذهن کې به مې دا را انځور شوه چې یو بچي به یې یوې خواته وي او بل به بلې خواته دا به یې په منځ کې په هسکه غاړه را الوتې وي او تر هر څه د مخه به له لرې لرې خپلې ځالې ته را ګوري. هو، خپلې ځالې ته هغه چې زموږ د کلي د ونو په منځ کې اوس له لرې لرې هم ښکاریده.

خدای شته چې تر پسرلي پورې زه کوترې ته سترګې په لاره پاتې شوم په نن او سبا راتګ باندې یې زما دوه سترګې را څلور کړې. کله کله خو به په ذهن کې را تیره شوه چې: «رانه غله فکر کوم چا به ویشتلې وي» او یا دا چې په بل کوم غم اوښتې ده.

زموږ د کلي دونو غوټۍ په غوړیدو، او دپانو سیوری کرار کرار زموږ د کور د کړکۍ پر خوا ړنګي ړنګي را لویدل، هغه مساپر مرغان چې د ژمی له درد او دوکه تودو ملکو ته مهاجر شوي وو، هغوی بیرته را وختل، زموږ د کلي په شنو ونو کې بیا د مستو مرغانو د آوازونو مستانه شرنګې جوړو. هو، ټول راوختل، خو یواځې شنه کوتره تر اوسه هم نه ښکاریده. یوه ورځ د کلي ملا صاحب په مخه راغی بی سواله جوابه یې راته وویل:

– ما خوب ولید په دې ورځو کې را رسیږي.

زه هم خوشاله شوم. رښتیا یوه دوې ورځې وروسته چې کله سهار وختې له خوبه را پاڅیدم، دوه شنې کوترې یوې ځالې ته یوه خوا او بله خوا ناستې دي. سترګې مې سره ومښلې، په ځیر ځیر مې ورته وکتل، شنه کوتره مې وپیژندله او دا بله نا آشنا راته ښکاره شوه، دشنې کوترې ښکې سپیرې راته ښکاره شوې، خو فکر مې زر ځواب راکړ چې نوره نو زړه شوه دا بله کوتره چې ورسره ده هغه به یې بچوړی وي، او هغه دویم بچوړی یې ورسره نه و. هو، هغه نه و، دا چې شنه کوتره سږ خواره ښکاریده، شاید هغه بچوړی به یې چاوړ وژلی و. غمجنه به وه، زړه به یې یاری نه ورسره کوله چې تر پسرلي هم د مخه زموږ د کلا شنو پانو ته ځان را ورسوي. سږ د تیر کال مستی نه وه ور پاتی، یو ځل به که له ځالې چیرې والوته، نوره نو ګرده ورځ داوه او د ځالې خوبونه.

د پسرلي دویمه میاشت هسکه راغلې وه، چې زموږ پر کلي باندې د نویو مسافرو زیرې وشول، زموږ ډیر کلیوال دا څو کاله په پردیو ملکو ورک وو، دا زیري هر کال په همدغو شپو ورځو کې کیدل، خو سږ د نورو کالونو په انډول ډیر تاوده وو زموږ په دغو کلیوالو کې زموږ د ملا صاحب زوی هم چې ډیر کالونه کلي ته نه و راغلی، کلي ته راغی، لویه ډله ورسره وه هو، لویه! هر ډول خلک په کې وو: ملایان، چړیان طالبان، چرسیان، غله، سري وژونکی او نور ... زموږ د ملا صاحب زوی یې مشرو، په څو ورځو کې خبره روښانه شوه، زموږ د کلي ارامه فضا دومره نارامه شوې وه چې خلک په دغو څورو څو کې تر پزې شول، نه چا ته چرګ ورپاتی شو، نه چرګوری، نه ښځی دباندې وتلای شوې او نه هلکان، ځکه یو ځل د ملا صاحب زوی د کوم بزګر ښځه د لویې کلا له دروازې د باندې لیدلی وه، هغه وړته ویلي وو چې ښځې د باندی وتلو حق نه لري، بزګر لکه چې ورته ویلي وو چې دا خوښار نه دی دا کلی دی، دا څه چې ته وایې دا خبرې دلته وړتیا نه لري له موږ غریبانو سره چې په کرکیلی کې ښځی کار ونه کړي زموږ ژوند خراب او کډه مو د چرګې په شا بار ده، خو هغه سپوری ستوغی ورته ویلي وې.

د میاشتې تر وروستیو ورځو پورې دا ټولې نادو دې یوه په بله پسې د ملا صاحب تر غوږ تیرې شوې، خو دې غوبل ته د هغه تروس هم تیره وه، هغه هم په دعه کار د زړه

وینی خوړي، یوځل یې یوه سپین ږیری ته دا خبره کړې وه چې له خدایه څخه می مرګ غواړم هغه څه چې پر ما تیریږي او پر هغوی چې زه پوهیږم، په هغو تاسی هم نه پوهیږی.

د ملا د زوی له را تګ سره سم ما بیا دې ته وخت پیدا نه کړ چې د شنې کوترې د الوتنو د ناز او بازار ننداره دې وکړم. څو ورځ وروسته د ملا صاحب په زوی پسی د هغه د ښمنان هم سیمې ته را ورسیدل. زموږ په کلی به هره شپه د هغو له خوا یرغلونه کیدل، زموږ ژوند په سره تناره شو، نو ځکه هر څه را څخه پاتی شول: د کلی د شنو پاڼو د ناز نڅا، د شنې کوترې د ښکلو سترګو کاته، په کور او کهول کې د خوږې خندا څپې!

د پسرلي د دریمې میاشتی د وروستی جمعی مبارکه ورځ وه چې موږ د کلی د ملا په جنازه پسې روان وو، هو، د هغه په جنازه پسې چې نه یې په ناروغۍ خبر شو او نه یې په نورو دردونو او غمونو، هر چا به ډول ډول خبرې کولې، چا به ویل زړه یې و چاوده، چا به ویل زوی ...

هو، موږ په هغه ورځ په همدغه جنازه پسې روان وو چې خلکو یوه او بل ته سره غږ کړ:

- پام چې په دې کوتره مو پښی کی نه ږدی، پام ... پام ...

په همدغه دغه کې زه هم هغه ځای ته ورسیدم چې هلته شنې کوترې په سرو وینو کې ماتې وزرې څرپولې، ما چې هغه ولیده تر سترګو مې توره تیاره شوه، د جنازی له لیکو راووتم او هغه مې له ځمکې را پورته کړه، په ځیر ځیر می ورته وکتل، د هغې وزرې ماتې وې، ما ته د هغې کاته ډیر ګران وو خو اوس یې په سترګو مړاوې مړاوې پردې راتلی، داسی چې ګواکې ما د کتلو پر ځای ترټی او کرکه راڅخه کوي، ما ته یې په هغو پخوانیو سترګو ونه کتل، څو شیبې وروسته یې زما په لاسونو کې دمه وخته اوساره څانګونه زما په لاس کې وه، چې «بابو» راښکاره شو، بابو د ملا صاحب د زوی د وسله والو کسانو مشرو. زما په لاس کې یې کوتره ولیده را منډه یې کړه:

دا هماغه کوتره ده چې ما ما ښام ښکار کړه او رانه ورکه شوه، دا به ما ته راکړې

چلم مې دا څو ورځې له سینې څخه دود کش جوړ کړی چې پرې صافه يې کړم.

ما ورته وویل:

- دا خو اوس مرداره شوه، دا خو ستا له ښې هم ووته!

- ما چې بیګاه په ګولۍ وویشته «الله اکبر» می پرې ووې.

- مګر حلاله نه شوه، څنګه يې خورې؟

- زما نوم بابو دی «بابو» بابو ته حلال او مردار یوشی دی، ته يې ما ته راکړه.

هغه يې را څخه واخیسته، په وچ میدان حق حیران ودریدم، شاوخواته مې وکتل هلته وړاندې د جنازې بدرګه ښکاریده او دلته «بابو» په خوښۍ سره د کوترې په پوستولو بوخت شو، زه لا ولاړ وم، نه پوهیدم چې د ملا صاحب په جنازه پسې ورشم او که په شنې کوترې باندې د «بابو» ننداره وکړم!؟

ليونتون

دا ډير كلونه وشول چې د يو نامه له اوريده سره سم په فكر كې شم ، كله چې دا نوم واورم كه روان وم ودريږم ، كه ناست يم پورته شم او ان كله چې په خوب كې ورسره مخامخ شم ، په ځاى كې را اوچت شم ، راويښ شم او همدا سې ويښ پاتې شم ، په ساعتو ساعتو په دې باب فكر كوم او ډول ډول دلايل د ځان د قناعت په خاطر له يوې او بلې خوا را برابر وم ، تر هغو چې يا ځاى بدل كړم او يا له چا سره په نورو شيانو بوخت شم. دا ډير جالب نوم دى هو ، ډير جالب او د اوريدو وړ ، څه شى ؟ ليونتون يا دارالمجانين!

ما لومړى ځل دا ځاى په هغو شپو ورځو كې وليد چې زه د پوهنتون محصل وم ، موږ به چې روغتون ته د كوم ملګري پوښتنې ته ورغلو نو يو ځل به مو دغې خواته هم لاره ورغلطه كړه ، او هلته به مو يو شمير انسانان چې خلكو ليونيان بلل ليدل. هغوى ډير جالب خلګ وو ، په كړكيو كې به ناست وو ، سړى ته به يې خندل ، زارى به يې كولې ، يوه يوه خوبه د سګرټو او ... غوښتنه هم كوله ، مګر ځينو به بيا يواځې سړي ته كتل ، هو كتل به يې ، داسې چې نه يواځې سړى ته ګوري بلكې په كتو كتو كې يا څه وايي او يا غواړي څه ووايي ، يوه ورځ چې مو د دوى ننداره وكړه نو يوه يې غږ راو كړ :

- راځى دلته ، زموږ ميلمانه شى ، وريجې شته ، غوښى شته ، هګۍ شته او...

زموږ په ملګرو كې يوه د ده خبره او ساعت كول په ټول خوند سره واوريدل هغه ورته وويل!

- نور څه شى شته ؟

- ... هم شته

موږ وخندل ، ده هم وخندل ، موږ روان شو ده بيا غږ را پسې وكړ :

- مه ځئ مه ځئ ټوکه مې وکړه هغه نشته په والله که یې نوم هم وي راشئ ویې ګورئ.

موږ نور هم وخندل، ده چې هر څو مره چغې وکړې او قسمونه یې کول چې «نشته نشته» موږ ترې نه لاړو او تر شاه مو ورو نه کتل.

دا زموږ عادت و چې دوی ته به ورتلو، د دوی په باب به مو ډیرې خبرې، هو ډیرې جالبې خبرې اوریدې، په تیره بیا چې د پوهنځی دویم او دریم ټولګی ته ورسیدو او هلته به مو روانی مضمونونه لوستل، دوی ته مو نور هم ور پام شو او په دې پوه شو چې له دغو خلکو سره یواځې ټوکې او خندا وی نه وي، بلکې دلته د ژوند د ژورتیا او تورتم اړخونه هم سړی لیدای او کتای شي، یوځل چې موږ هلته لاړو یوه سپین ږیری ملازم چې د دوی د ژوند رنګارنګئ ور معلومې وې موږ ته یوه کیسه هم وکړه که څه هم زموږ باور پرې رانه غی مګر کیسه یې د همدغو خلکو د دنیا کیسه وه. هو کیسه: یو وخت د لته پاچا راغی، ډیر لوی لوی خلک ورسره وو، چې را ننوت، هیڅ هم دهغه پروا ونه کړه، یوه ته یې وویل:

- څنګه ارام یاست؟

هغه یواځې ورته وکتل او څه یې ورته ونه ویل.

بیا یې په لاس دیکه ورکړه:

- ما پیژنئ که نه، زه پاچا یم پاچا!

هغه دا ځل لږ ورته ځیر شو، څو شیبې یې کښته پورته ورته وکتل، لږ موسکی غوندې شو:

- دا ته پاچا یې؟

- هو، زه، زه!

په کړیس کړیس یې وخندل او ورته ویې کتل:

- خیر دی، دا ستا ګناه نه ده، دلته چې هر څوک اول راشي، همدا وایي چې زه پاچا یم پاچا!

هلته ډیرې خبرې کیدې، هلته زموږ تر دنیا بیله یوه بله دنیاګۍ وه، داسې دنیاګۍ

چې موږ چا نه وو پرې خبر کړي، دوی هم ژوندي بنيادمان وو او موږ هم، ظاهراً په يوه دنيا کې، په يوه پاچاهی کې اوسيدو، په داسې حال کې چې نه د يوې پاچاهی اوسيدونکي وو او نه د يوې نړۍ، موږ هغوی ته آشنا وو، هغوی موږ ډير ښه پيژندلو، هغوی زموږ په نيتونو، زموږ په ځانځانيو، زموږ په کړنو او زموږ په ظلمونو پوره پوره خبر وو مگر موږ هغوی نه پيژندل، د هغوی په دنياگۍ نه وو خبر ځکه هغوی نا آشنا راته ښکاريدل، تماشې ته به يې ورتلو او له خندا به ورته شنه وو، زه اوس په دې پوه شوی يم چې موږ هغوی نه پيژندل، او دريغه چې تر ډيره وخته به نور هم دا ډول خلک ونه پيژنو!

سږنی کال بل ډول کال و، د ليونتون د پاچاهی په جوړښت، کړو وړو او حالاتو کې يې هم بدلون راوستی و، دا چې د باندې په ښار کې د وينو کاروانونه روان وو همداسې دلته هم ډاريا ډارته ورته يوې بلې بلا د دغو خلکو پر دنياگۍ باندې منگولې لگولی وې. داسې کال په دوی نه و راغلی، کله چې به دليونتون په شا و خوا کې درنې درنې گولۍ ولگيدې، دوی به چا ژړل، چا به لاسونه سره مښل، څوک به د کوټې په کنج کې سره کړې شوي وو او سرونه به يې په يوه او بل سره ايښي وو، د يوه له خولې هم خبره نه راوته، يواځې چې يوه او بل ته به يې سترگې سره مخامخ شوې، تر ډيرو به يې يوه او بل ته کتل، هو تر ډيرو ډيرو، ...! يوه ورځ چې دوی ته نژدې ډير ډزونه وشول او يو ماشوم يې د دوی د کړکۍ په مخ کې په وينو لړلی ټوټې ټوټې تير کړ، هغه دوی ټولو وليد، سره له دې چې هر څوک به د دوی د کړکۍ په مخ کې تيريدل دوی پرې خندل مگر په دغه ورځ دغې پيښې ته ټول حيران پاتې وو، يوه له ډيره درده او خواشنی خپل سر د کړکۍ د پنجرې په ميله باندې وواهه، څو شيبې د کوما په حال کې و، خبرې يې تر خولې هغه وخت راووتې چې د مخ پړسوب يې لږ کيناست، لومړۍ خبره چې د ده تر خوله راووته داوه چې:

– وينې، وينې، سرې وينې، ماشوم، ... ټوټې، ټوټې!

د جگړې اور په اوږدو او لنډو د ليونتون لمنې ته راورسيد، ليونتون د يوه پخوانی لوی روغتون په څنډه کې و. هره ورځ به د روغتون په منځ کې يو اودوه ناروغان په

ګوليو وژل کيدل، ناروغان هم اوس چا نه راوستل ځکه چې دلته د روغتيا اميدونه په مرګونو او ښتي وو، هغه ناروغان چې پخوا دلته بستر شوي وو، هغوی يې هم خپلو خپلوانو وايستل، په هغه لوی روغتون کې اوس له ډار او وحشته پر ته نور هيڅ هم نه وو، يوه شپه چې د جګړنو... قوماندان په روغتون کې خالي بسترې او کټونه وليدل، په هم هغه شپه يې موټر راوغوښتل او هغه يې ټول د غنيمت (!) په نامه له روغتونه وايستل او روغتون نور هم د ډار او حيرانتيا کوډله شو. قوماندان په هم هغه شپه ليونتون ته هم لاره ورغلطه کړه، هلته يې انسانان تر سترګو شول:

- اينجه کيه؟ «دلته څوک دي؟»

کوم يوه غبر وکړ:

- ديوانا يه صايب! «ليونيان دي صاحب»

د ننه ورننوت، هغوی يې وليدل، خو هغوی پخوا دي له کړکۍ څخه ليدلي و، ټول په کنجونو کې يوه او بل ته نژدې ناست وو مخونه يې ديوالونو ته وو، هيڅ يې دې خواته را کتل هم نه، يوائې يو، دوه داسې کسان وو چې کله دروازه خلاصه شوه دوی هغې خوا ته وکتل او چې کله يې قوماندان او د هغه ماشنګړ وليدنو سرونه يې په زنګنو کې ومنډل او سترګې يې پټې کړې. اوس نو هيچا هم هغه ته نه کتل، يو خوار کې يې تر غوږ راونيو، راپورته يې کړ، هر څومره يې چې پوښتنې ترې وکړې خبره يې هم ترې راونه ايستله، په ټوله کوټه کې داسې آرامي وه چې د ميږي د تګ غبر اوريدل کيده مګر د دوی نه!

ژمی هم يخ راغی، نه تيل وو او نه لرګي، دورځې له خوا خو به لمر ته، هغه هم د ژمي لمر ته له ناچارۍ يوه چاره کيده، مګر د شپې له خوا به ټولو د خلکو خبره چاقو وان په لاستي کول. له بده مرغه چې ډوډۍ هم دوی ته په سختۍ رسيده، او کله خو به بيخي نه رسيده، په ښار کې له يوی نا حيې څخه بلې ته تګ داسې شوی ولکه له يوه هيواده بل ته، يوه ورځ به اشپز نه و راغلی، بله ورځ به څه نه وو چې هغه پاخه کړې وای، کله کله خو به ان جګړنو هم د دوی د خولې برخه ووهله، ځکه چې اوس خو نور ناروغان نه وو، د دوی په باب خو يې همدا خبره کوله چې «ديوانا نانه چه موکنه»! «ليونيان ډوډۍ څه

کوي! »

په دغه کوټه کې هم هر لیوني (!) دری درې کمبلې درلودې. قوماندان ته چې نور څه په لاس ورنه غلل نو امر یې وکړ چې دوه دوه کمبلې ترې واخلي دوی په یخنی څه پوهیږي! دا کار یې وکړ، مګر دوی بیا هم ځانونه ونه ښوروړل او نه یې سترګې راپورته کړې. چې له کوټې ووت، د پښو د دربې غږ یې هم ورک شو نو بیا یې سرونه پورته کړل، یوه او بل او شاو خواته یې کتل.

د لیونتون پاچاهي هم په غلو واوښته. هو په غلو، په وحشي غلو، اوس هغوی ته هیڅ هم نه وو پاتې، د خلکو خبره چت یې بړستن وه او د ژمي د څلې یخه ځمکه یې نالۍ (دوشکه) وه. ټولو یواځې په خپلو منځو کې یوه او بل ته کتل، یواځې د یوه ترخولې په نیمه او نیم بنده ژبه دا راوتلې وو چې:

– دا څوک دي؟ هغه درانه بادونه او بارانونه چې لګیدل، اوریدل او ټول ویرې او ډار په سر اخیستي وو اخر همدا ترې راووتل؟ تر دوی خو چې ما ته دا بادونه او بارانونه لګیدلي او اوریدلي وای. هم به د خدای حق پر ځای شوی وای او هم د خلکو، د بنده ګانو! ... (خندا) افسوس چې اوس خو د دوی نه دین شو، نه سادین! ؟... دوی به هم خوشاله وي چې... (خندا)

جګړه نوی دویشتو شپو ورځو ته رسیدلې وه، د لوی روغتون د لویې ودانۍ په بدن کې داسې ځای نه و پاتې چې هغه به زخمي نه وي له لرې به د غې لوبې ودانۍ سرې ته خپله ځګرخوني وربښوده، هو دا به یې هم وربښوده چې د دې غیبره د هیلو او امیدونو غیبره وه، خو اوس یې هغه هیلې او امیدونه ټول په ویرونو او غمونو اوښتي دي. اوس دا خپله خپلو زخموته ګوري او ژاړي:

یو زخم نه دی چې به روغ شي......

پوره یوه اونۍ جګړه دومره درنه شوه چې د لیونتون خواته چا سترګې هم نه شوای ورکږولای، ځکه په دغه سیمه کې چې به پشۍ هم وښوریده، له هرې خوا به د درنو درنو وسلو ګوزارونه پرې کیدل. تر ټولو بده خو لا دا وه چې لیونتون دغره په لمنه کې واو د غره له سره هر څه لیدل کیدل، د غرو د سر جګړنو به چې هر څوک لیدل دوی فکر کاوه

چې دښمن دی او تر اور لاندې به يې کړ.

نن دويمه ورځ او دريمه شپه وه چې د ليونتون ناروغانو ته نه چا څه راوړل او نه يې چا پوښتنه وکړه. هغوی ناروغه وو، هغوی روغتيا ته اړتيا درلوده، هغوی ډوډۍ غوښته، مګر داسې څوک چيرې وو چې دا خبرې يې اوريدلی وای او يا يې په دې باب له عاطفي څخه کار اخيستی وای، خير او خيرت و، دلته فضا داسې شوې وه چې د انسان غږ د ګوليو په دربهار او ټکهار کې دومره غريب شوی و چې د اوريدو نه و. د اورونو لمبې ليدل کيدې، د کورونو ړنګيدل ليدل کيدل، دا کارونه په سر لوړۍ سره کيدل، خو انسان او د هغه غږ د ليدو او اوريدو نه وو ځکه چې انسان په خپله انسان ته ليوه شوی و او د هغه وژلو ته تږی!

شپه ډيره يخ وه، ناروغان ټول له يخنی څخه لکه قيچي کړچيدل، لوږه بله بلاوه چې پر دوی باندې راغلې وه، ديوه په رنګ کې هم وينه نه وه پاتې، څو ورځې کيدې چې ډوډۍ يې د چا خبره د چا په لاس کې هم نه وه ليدلې، نه لوږې او نه هم يخنی داتوان وررپريښی و چې نور بايد دلته پاتی شي، هو ښه تياره وه او ښه يخنی، چې نور نو د ټولو دمه په ختو وه، هغوی اته تنه وو، چې له کوټې ووتل په اتو لارو شول، يعنی هر څوک په خپله خپله روان شول، ځينی ځينی خو داسې هم شول چې وړاندې وروسته يو پر بل پسې وو، هغوی چې وړاندې وروسته په يوه لاره تللی وو د شپې په تورتم کې په جګړنو باندې واوښتل، تر هغويې چې پيژندل نو بيا په ګوليو سورې سورې ديوه او بل په غيږه کې په وينو ليت پت لويدلي وو او د مرګ زګيروی يې کول، هغوی چې په بې لارو لارو تللی وو په هغوی کې هم يو دعام سړک په سر د... پتنګانو ويشتلی و، له ټولو ليونيانو څخه يو، دوه ژوندي پاتې وو، نور ټول په هغه شپه ووژل شول. هو، په هغه شپه، په هغه سړه او بدمرغه شپه!

په سهار يې سړه سيلۍ لګيده، هر څه کنګل کنګل وو، د سړک په سر او د ونو په منځو کې انسانان هم د کنګل په غيږه کې پراته وو هو انسانان، ليونيان (!) هغوی چې دا څو ورځې يې چا نه د ښه او نه د بد، نه د لوږې او نه هم... پوښتنه کړې وه.

انسانانو (!) يې وينی په ګوليو توېې کړې وې خود کنګل دشيشې په زړه کې

همداسې امانتی کښته او پورته کيدې، هغوی چې څو تنه په يوه ځای کې اوس لکه دو چې څيرې ښاخونه يخ وهلي پراته وو، له شرمه (!) يې لکه لرگی موټر ته ورخطا کړل او هغه چې يوائې د عام واټ پر سرلگيدلی و، هغه ته هم ورغلل، داسی ښکاريده چې هغه تر اوسه هم ژوندی و، ښی لاس يې په وينو سور په ځمکه د يوې کلمې (الله) تر ليکلو وروسته همداسې پاتې و، خو جاهلو دې ته هم ونه کتل او هغه يې هم د نورو مړو مينځ ته ورخطا کړ، موټر حرکت وکړ، ما په وينو ليکلی (الله) ته کتل، چې د کنگل په هنداره کې يې په هغوی پسې سره لمبه کوله او اوښکې مې را روانې وې!

کابل د ۱۳۷۱ دلوي

سرې سترګې!

هغه کال تر اوسه پورې زموږ د کليوالو په منځ کې د سختی په کال باندې نومول شوی او په دغه نامه سره يادېږي.

ډير بد کال و، دورځې په څو څو ځلې موږ کډې باروولو ته تړلی او څو څو ځلې به مو بيرته خلاصولی، ډار، وژنه، بی کوري، بی پتي او ... دا ټول هغه څه وو چې موږ يې هره شيبه لارې څارلې. دا وير ماتم په دغو ورځو او دسختی د کال په دغو شپو کې زموږ د کور، زموږ د کلي، زموږ دقوم او زموږ د ملت بد مرغ يار او ياور و، يوه ورځ چې موږ کله د ماسپيښن د لمانځه سلام وګرځاوه، دعا مو وکړه، د جومات ترشنو ونو لاندې يخ سيوری دې ته اړ ايستم چې څو شيبې بايد تر دغه يخ سيوري لاندې څادر تر سر لاندې کيږدم او يوه سترګه خوب دې وکړم، سر مې کيښود لا مې سترګې نه وې سره ورغلی چې د کليوالو په شور او زوږ راوغورځيدم او د کور پر خوا مې را منډه کړه، زموږ کډه په خرو باريده، تولو همدا يوه خبره کوله چې:

- کډې کډې چې روسان ...

موږ په خپله کډه پسې را روان وو، شا وخوا ته به مو کتل، موږ د غره په لور په بی لاره لار را روان وو، ډيره لار مو را وهلې وه چې ما مې مور ته وکتل، دهغې سترګې ژړغونې وې، ژړلی يې وو خو زما ډير وروسته ور پام شو، ورنژدې شوم او پوښتنه مې ترې وکړه.

- ولی څه خبره ده؟

هغې وار دواره راته وويل!

- د خدای لپاره سپينه پشۍ مو له ياده وتلې ده که روسانو ته په لاس ورشي نو ...

خدای شته چې د سپينې پشی له ياده وتل زموږ لپاره يو بل وير او ماتم شو، زموږ

په ټول کور کې د ناز او بازار خبره نه وه ، له ور کتوبه تر بوډا تویه په دغه ستر کور کې نه چا نازولی ولید او نه چا چاته ناز ورکړی و ، ځکه چې طبعتاً زموږ په کور کې دا یو شرم و مګر سپینه پشی بیا هم زموږ په کور کې نازولې وه او د هر چا غیږ به د دې لپاره پرانستې وه ، هر چا به چې خوږه مړی پیدا کړه له دې یې نه سپموله ، د غه نازولی پشۍ په دغه ورځ زموږ له یاده ووته او زما د مور اوښکی هم د هغې په خاطر ویرجنی ویرجنی راتوئیدې. ماښام تیاره د غره لمنې ته ورسیدو ، موږ یوائې د خرو له شاوونه کډې را کښته نه کړې ، دلته له هرې خوا کډې راغلی وی ، ښځې او ماشومان په دغو کډو کې وو ، سپین ږیری په کلیو کې پاتې وو او زلمیان په سنګرو کې پراته وو ، یوائې زموږ د سپینې پشۍ حال نه ومعلوم چې هغه به چیری وه؟ موږ دا شپه ټوله د دې په غم کې تیره کړه د ټولو په خولو کې همدا یوه خبره وه!

– سپینه پشۍ ، تکه سپینه پشۍ ، که هغه روسانو ته په لاس ورشي نو ...

په ډیرو درواغو ، درواغو اوازو کې دا ځل دا اوازه رښتیا شوه ، ټولې ټولي ، کتارونه ، کتارونه روسان زموږ پر کلیو ، زموږ پر کروندو او ان زموږ د کلي پر زړه هدیره باندې راوختل ، هر څه ورسره وو ، ټانکونه ټوپک ، توپونه او کله کله به دالوتکو کتارونه هم د دوی پر سر سیوري وو ، موږ د غرونو په منځ کې وو د کلیو او کښنیو هسکو او ټیټو ډیره ښه ننداره مو کوله ، د ورځې خو به دومره خبره نه وه مګر د شپې له خوا به زموږ د کلیو او درو ننګیالیو د روسانو پر پوستو باندې د قیامت شپې راوستې ، دا جګړه څو ورځې همداسې روانه وه ، خو زموږ له زړونو نه یوائې یو خدای خبرو او بس ، زموږ د کورنۍ هر غړی به چې له لرې لرې کلی ته کتل نو په سترګو سترګو کې به یې سپینه پشۍ ، هو سپینه ببره پشۍ کیده. موږ د هغې په پاتې کیدو ډیر وځوریدو زموږ په کور کې د هغی ظاهرې سپینې جولې ، بل تعبیر درلود ،د هغې دومره درناوی کیده ، چې اندازه یې هر چا ته د حیرانتیا وړ وه ، زموږ په کور کې چې به دې ته چا په سپکه سترګه وکتل ، او بیا به کومه خبره داسې چې د تاوان خبره به وه را منځ ته شوه ، نو بیا به د سپینې پشۍ سره په اړیکه کې انګیرل کیده. ځکه نو دا ځل هم زموږ خواشینی د دې په باب دومره زیاته وه چې په دغې ګناه سره موږ د ډیرو بدو پیښو انتظار یوست. هو ،

د ډېرو بدو پېښو ځکه چې موږ ګناه کړې وه او سپينه ببره پشۍ را څخه پاتې شوې وه.

موږ څو ورځې په غره کې پاتې شوو، روسي لښکرو څه چې غوښتل هغه يې تر سره نه شوای کړای، ځکه چې نه کېده، دا څو ورځې هم د دوی ليونۍ تنده هغه چې درلوده يې دلته ماته نه شوه، ټولي ټولي، کتارونه، کتارونه زموږ له دری څخه په وتو شول، زموږ کډې هم له غرونو را کښته شوې، کله چې موږ کلي ته را ورسېدو، نو تر هر څه مو تنده تلوسه دې ته وه چې خپله ګرانه او قدرمنه سپينه پشۍ، هغه چې له موږ څخه په مساپرۍ کې پاتې شوې وه او موږ ورته ملامت وو ومومو.

موږ د هغې په لټه کې شوو، په زړو کې مو دانه را تېرېده چې هغه به ژوندۍ وي، ځکه چې هغه زموږ په نظر عادي پشۍ نه وه، يوې او بلې خواته پسې وګرځېدو، هغه مو د کلا د لويي دروازې په سر کوټه کې وموندله، ما چې کله دروازه ور پرانستله، هغه د کوټې په کړکۍ کې يخ شمال ته غوړېدلې وه، چې پرمايې سترګې ولګېدې، په سترګوکې يې هغه څه نه وو لکه چې موږ پخوا پکې ليدلي وو، لږ ورنژدې شوم غوښتل مې غېږه ورکړم او ويې نازوم، خو دې تر ناز د مخه هم سترګې راته برګې کړې او هم يې پر ما باندې بريد ته ځان جوړاوه زما باور نه راته، په مينه ناکه ژبه مې پش، پش ورته وويل، خو دې پروا پرې ونه شوه، او لکه د زمرۍ په شان يې را باندې را ټوپ وهل، د خدای فضل و چې دروازه مې زر پسې پورې کړه او که نه نو چې زما به څه حال و.

زر را کښته شوم او پر ټولو مې د هغې د موندلو زيرې وکړ، هغوی هم په پيل کې ډېر خوشاله شول، خو چې راغلل او له نژدې يې هغه، د هغې کبر، د هغې سرې سترګې وليدې، نور مو غرض پرې ونه کړ، څو ورځې مو نور هم ورته وکتل، ټولو همدا ويل چې: د پردېو د غوړې کټوی مزه په اول کې هر څوک همداسې مستوي هر څوک چې دا ځکه کوي په اول کې ځان ترې ورک کېږي سپينه ببره پشۍ هم ګرمه نه ده.

په څو ورځو کې، د سپينې ببرې پشۍ خبره، زموږ له کوره کلي ته او له کلي کليو ته خپره شوه، مګر خلکو بيا هم باور نه کاوه ، ډېرو به دا ويل چې د ډوډۍ ورکولو يې نه دي اوس نو دا خبرې پسې کوي، دا ټولې خبرې موږ واورېدې، زموږ بدمرغي په دې کې هم وه چې زموږ د کاله سپينې ببرې پشۍ بل ډول نوم درلود ، هسې خو سپينې

ببرې پشۍ نورې هم ډيرې وې، هغه د ښيګړې نوم، او د ر ناوی چې دې ګټلی و، هغه د نورو نه و.

موږ چې څومره انتظار ویوست، د هغې په کړو وړو کې بدلون رانه غی، همداسې، سرې سترګې، ببره او قهرجنه خبره به هلته او دلته ګرځیده، موږ نه پوهیدو چې په دې کار کې به د خدای ج څه حکمت وي؟ د کلیوالو ډیری چرګې او چرګوړی یې نیمه خوا کړل، خو چا څه نه ورته ویل ځکه چې دا خو سپینه پشۍ وه، هو سپینه ببره هغه هم زموږ د کور!

موږ له دغه حالته ډیره په عذاب شو، د کلي سپين ږیری ملا صاحب هم په ټوله کیسه خبر و، په هغو شپو ورځوکې چې موږ د پردیو له لاسه د غرو پر خوا کډه شوو، زموږ په کلي کې له ملا صاحب پرته نور هیڅوک نه وو پاتې، یوائې هغه و چې پنځه وخته به یې په جومات کې د الله دربار ته لاسونه پورته کول او د حق د بری په خاطر به یې لاسونه پورته نیولی وو.

هغه سپینه ببره پشۍ په هغو شپو کې ښه لیدلې وه، لا به د پردیو د پوستې د قروانې بوی نه وپورته شوی چې دا به ورسیدلې وه او د خواری خولې داړې به یې ورته چینګی وې، د هغوی په پاتې شونو به یې ځان وپړساوه او بیا به نو د خپل کور پر خوا پربل شان او شوکت او بل ډول کبر او ناز سره را روانه وه.

د کلي سپين ږیری ملا صاحب د سپینی ببرې پشۍ د لیونتوب افسانه کلیوالو ته په ډاګه کړه، ټولو د هغه خبره ومنله، د هغې دلیونتوب، د سترګو د سور والی علت اوس ټولو ته ډیر ښه څرګند شو په هغه ورځ یې له وهلو وروسته چې د کلي څو خور وړي سپي پرې ورخوشي کړل او هر ځل چې به یې دا پر ځمکه وهله نو ټولو به همدا ویل چې:

- اخ د خره څرمن د سپي غاښونه

- اخ د خره څرمن د سپي غاښونه!!

غرغره!

زما د ژوند نژدې دری لسیزې په داسې درب او درنګ تیرې شوې چې زیاته موده یې په ښاري ژوند کې راځي، ما په دې دومره موده کې، د ګناهګارانو د سزا غرغره د ښار په منځ کې نه وه لیدلې، مګر دا مې اوریدلي وو چې څوک څوک مړ کړي او یا څوک تر دې هم لویه ګناه وکړي، نو عدالت د هغه لپاره د غرغرې سزا ورکوي، خو ما غرغره نه وه لیدلې! هو ما!

زما دې نه لیدو دا ما نا هم نه درلوده چې ګواکې څوک نه وو چې غرغره شوې وای، داسې نه وه، تر غرغرو زیاتې او ځورونکې سزا وې هم زموږ په ښار کې وې، دومره خلک چې بې غرغرو زموږ په ښار کې ځوریدل، وژل کیدل او له منځه تلل دا به زموږ په ټول تاریخ کې هم نه وو تیر شوي، خو هر څه چې وو د خلکو له سترګو الوتبا وو او غرغرې یې کړې کړې د ښار په منځ کې شمالونو نه زنګولې رازنګولې.

په دغه ورځ چې ما د لومړی ځل لپاره د ښار په منځ کې غرغرې ولیدې، نژدې یوه میاشت جګړه زموږ په ښار باندې تیره شوې وه، دا ډیره بده جګړه وه، ځکه چې زموږ د ښار نمایي برخه په همدغه جګړه کې ورانه شوه، ډیرو ته په کې ډیر څه ورسیدل او ډیرو په کې ډیر څه او ډیر انسانان له لاسه ورکړل، زموږ د کوڅې سر مست چې په لیونی باندې ټولو نامتو کړی و هغه هم له دغې جګړې څخه لکه ماغوندې په تصادفي توګه ژوندی پاتی و، په همدغه ورځ په مخه راغی پوښتنه مې ترې وکړه!

- سرمست خانه ژوندی یې؟

- تر اوسه خو ژوندی یم، خو په ژوند وکې مې مه شماره!

- ولې؟

- بس نو مه مې شماره.

په لاره ورسره ملګري شوم، نا څاپه مې بيا پوښتنه خولې ته راغله:

- دا به څنګه شي؟ څه خبره ده؟

ده په څير څير راته وکتل!

- ته نه پوهيږې چې څه وشول، او څه به کيږي؟

ما ځان ورته ناګاره کړ ده راته وخندل:

- بدحال دی «ځوک پکې خانان شول د چا لاړی ...»

هغه خپله لاره را څخه بيله کړه او ما ته يې همدومره ووې چې: ته لږ نور هم وړاندې درځه دخدای پامان!

هغه دا خبره وکړه او زه هم مخ په وړاندې روان شوم، ډير لاوړاندې نه وم تللی چې سترګې مې د ګڼو خلکو په ګڼه ګوڼه باندې ولګيدې، ډير خلک هلته راغونډ شوی وو، زياتره خوان لا پرون خبر وو، مګر زه په دې ننداره په نا خبرۍ کې ور واوښتم، چې نژدې ورغلم له يوه سړي څخه مې پوښتنه وکړه:

- کاکا څه خبره ده؟

هغه راته وکتل، هو، يو ډول يې راته وکتل، داسې چې ما فکر کاوه په سترګو کې يې وخوړم، د لاس اشاره يې هغې مخامخ وړې غونډۍ ته وکړه:

- خبره هلته ده، هلته ګوره...

زما تر دغه وخته هغې خواته فکر نه و، خو چې ورپام مې شو، نو سترګې مې په غرغره ولګيدې چې څلورو کړيو يې د څلور سړيو ککرو ته خولې خلاصې نيولې وې او نرې خو ګرد جن شمال به داسې سره وزنګولې چې يو تر بله به سره تيرې شوې، ما چې هغو ته وکتل او داشا وخوا خلکو ته، په زرګونو سترګو د همدغو کړيو ننداره کوله او د هغو ککرو په انتظار وې چې تر دغو کړيو ژوندۍ ووځي او بيا هم هلته په کې...

زه هم د خلکو په منځ کې ودريدم او غوښتل مې چې دا نا اشنا ګناهکاران بايد ووينم ځکه چې ما تر اوسه غرغره نه وه ليدلې هو «غرغره»!

څو شيبې لا نه وم دريدلی چې سر مست ليونی مې بيا څنګ ته راورسيد او تر غوږ يې راتيره کړه:

- اوس پوهیږې چې څه کیږي؟ زه دروا غ نه وایم: څوک په کې خانان شول د چا لاړي...

څو شیبې مې څنګ ته ودرید خو بیا را څخه ورک شو، زه ولاړ وم او هره شیبه به مې سترګې د غرغرې د کړیو له زنګیدو سره یوې او بلې خواته تلې راتلې، یو یو وار به بیا یو سړی داسې هم را پیدا شو چې د غرغرې په کړیو باندې به یې ګوتې ووهلې، داسې ښکاریده چې هغه کړۍ نورې د دې لپاره تیارې وې چې د ګناهکارانو سرونه باید ترې ووځي.

هلته ډیر خلک راغلي وو، د ټولو تلوسه همدې ته وه چې ګناهکاران ووینی او د دوی په غرغره ځړول، زما هم دا نیت و خو چې رایاده به شوه چې اوس به څلور تنه ژوندی راوستل شي او په دغو کړیو کې به بیا مړه راځړیږي په دغه ټکي به مې د زړه دربهار زیات شو، او خدای شته چې نا آرامه به شوم، په همدغه وم او فکر کې وم چې یوځل شور ماشور شو:

- هغه دی رایې وستل، هغه دي...

- تو به تو به...

- الله اکبر... الله...

د غرغرې په اوږده بازو باندې څلور کړۍ ځوړندې ښکاریدې ټولو خلکو فکر کاوه چې نن څلور تنه اعدام کیږي خو کله چې یې مجرمان د دار په تختو باندې ودرول هغه درې تنه وو، له دریو کړیو دری سرونه ووتل او څلور مه کړۍ لا همدا سې شمال زنګوله هو، شمال، ګردجن او دوړن شمال!

یوه په عمر خام ځوانکي په ډیره بیړه په داسې حال کې چې نرۍ خو اوږده بړیره یې شمال په یوه حال نه پریښوده، د دفاع وزارت د اعدام حکم چې څلور تنه پکی اعدام کیدل ولوست، له یوه سړی څخه مې واوریدل چې: دا شرعی سزا نده، بلکی دا په خپله قتل دی ځکه چې په دغه اعدام کې نه چا قاضی ولید او نه هم محکمه او شریعت، هلته چې د شریعت غږ د قاضی په خوله او چت نه شي او د ټولو یقین پری را نه شي هلته د اسلام رڼا په تور تم کې ښکیل ده او د چا د امید تنده نه پرې ماتیږي. دا ډول خبرې د

خلکو په منځ کې نورې هم وې.

د اعدام حکم ولوستل شو، ما چې په دغه شیبه کې هر چاته کتل، نا آشنا راته ښکاریدل په دې مانا چې ظاهر او باطن په دغه شیبه کې له هر سړي څخه په بله شوي وو، ما داسې فکر کاوه او د هر سړي څیرې دا په ګوته کوله چې ګوا کې د ګناهکارانو پر ځای دوی ځانونه دړولي دي ځکه یې روان او حالات بل ډول وو، هو بل ډول...

دری نامعلوم ګناهکاران د غرغرې پر تختو باندې ودریدل، هغه کړۍ چې څو شیبې د مخه ګرد جن او دوړن شمال یوې او بلې خواته زنګولې را زنګولې هغو اوس د حکم (!) له مخې د ګناهکارانو، غلو، زناکارو او وژونکو مرۍ په خپل ټول توان سره کلکې نیولې وې، خوځلور مه کړۍ هماغسې شمال په ماتم څپو کې زنګوله را زنګوله. دری ګناهکاران د مرګ په تختو ولاړ وو او د غرغرې د کړیو له منځه یې زموږ ننداره کوله، هو زموږ! چې نه دوی موږ وپیژندلو او نه موږ دوي! ؟

او نا څاپه ږیره ور جلاد په خپله ښې پښه د دار تخته د ګناهکارانو له پښو څخه ووهله او د حیرانتیا شور ماشور ټوله فضا په خپله غیږ کې ونیوله.

- الله اکبر الله اکبر ... الله ...

او غرغرې خپله لیونۍ خوله د انسان په مرۍ باندې خښه کړې وه! غرغره او مرۍ سره ورغلې وې. د دریمې کړۍ ککره تر ډیرو پورې خوځیده، جلاد له غرغرې سره مرسته وکړه او هغه ککره یې هم ارامه کړه، خلک خواشیني، خواشیني سره تیت او پرک شول، ما دریمې ککرې ته په ځیر ځیر هو، ښه په ځیر ځیر وکتل.

د هغې سترګې څلورمې کړۍ ته چې اوس هم یوې او بلې خواته زنګیده را زنګیده خلاصې پاتې وې! ؟

PROPERTY OF ACKU 5516

د وینو ورېم

د ده افغانو د بامونو پیتاوي ډیر تاوده وو، لا به لمر سم نه و راختلی چې د هر کور واړه او زاړه به بیا د خپل بامبوتي په کنجک کې سره کواړه شوي وو او د سهار لمر ته به یې له ناکامه ډډې نیولې وې. سرې ژمی ډیر سخت راغی کابل ټول ژمی په وینو او اورونو کې لمبیده او سوځیده. همدا اوس چې دغه کیسه درته لیکم، کابل په وینو لړلي بدن ساه باسي او ننباسي. هرې خواته چې ځې او ګورې د کابل ککره وینې او د هغه ویرجن ماښامونه او سهارونه، دردونه، وینې او غمونه، هر دم او قدم چې اخلې په هغه تپ لګیږې چې تر اوسه وینې ترې ځي او زګیروی یې یواځې د ملایکو په دنیا ګی کې اوریدل کیږي او هغوی ژړوي نه «مور» هو، نه «مور» «انسانان!»

نن دویمه ورځ وه چې شامیر ماما هم له مور سره په دغو پیتاوونو کې ناسته پاسته کوله، دوه ورځې مخکې دی د بریکوټ له کلالی په سودا پسې ښارته راغلی و، جګړه ونښته، تر ماشینخانې وړاندې پر قبلیز لوري مرغۍ هم پر هوا نه شوای الوتلای، ځکه نو دی هم دلته زموږ کره پاتی و، له زړه یې یو خدای خبرو، دوه میرمنې یې له یوې ماشومې لور سره په کور کې پاتې وې، په ټوله کوڅه کې یو د ده اویو هم د ده د ګاونډي تر کاڼ کډې پاتې وې. نور ټول خلک راوتلي وو، ځکه چې په دغو شپو کې دلته ډیر بدجنګونه کیدل، هو ډیر بد، داسې د شرم وړ چې کابل یې هیڅکله هم ساری نه ولیدلی، لاسونه او ګریوانونه، سترګې او بانه ټول سره ورغلي وو او یو د بل په وینو یې لاسونه سره او وجدانونه ککړ وو، ځکه چې ورور، ورور واژه او زوی پلار، تاجک هزاره واژه، هزاره تاجک، پښتون هزار واژه او هزاره د پښتون د سر دښمن شوی و دا ځکه چې ... راغلی وو او د مسلمان په درد او حق باندې رسیده، هو داد هغو برکت و چې کابل زخمی زخمي و او له هرې کوڅې او کنډر څخه به یې د وینو ورېم راته او د زګیرویو زوږ!

د جمعې مبارکه شپه وه، مور ټول په صندلۍ کې تاوده ناست وو، ډوډۍ مو وخوړه، ناست وو او د نن ورځې په سختو جګړو مو تبصرې کولې، څلور پنځه تنه زموږ په کور کې داسې وو چې سهار به هر یو په خپلو خپلو کارو پسې وتل او مازدیګر تیر به ستړي او ستومانه بیرته کورته راغبرګ شول، هر یوه به په خپل وار د خپلې لارې د سترګو لیدلی حال وایه، خو دیوه له خولې به هم داسې خبره چې مرګ، چور، رنګول او تښتول به په کې نه وو نه اوریدل کیده. په دغه شپه هم هر یوه خپلې خپلې کیسې وویلې، په شامیر ماما باندې اوربل و، بالښت ته یې ډډه وهلې وه مور ورته کتل چې خوب پرې راغلی او خور خور همداسې ولاړ، پلار مې غږ را باندې وکړ:

– ماما دې ولاړ، بالښت یې سرته سم کړه، پریږده چې ویده شي.

کوم یوه بل بیا په خواشینی سره وویل!

– هو، پریږده چې ډیر خواشینی دی، ټوله ورځ ځمکې ځای نه ورکاوه، خدای دی لاره خلاصه کړي چې خاطر یې جمع شي او خپل کورته ورسیږي.

ما په ځای کې سم کړ، مور هم خپل ځایونه برابر کړل او په کې پریوتو، زموږ سترګې نه وې سره ورغلي چې شامیر ماما په ځای کې راغوځار شو او په وارخطایي تر خولې راووتل:

– خیر خدایه،،، خیر، ما هر څه په تاسپارلي ... خیر!

څو ځلې یې سپځلې کلمه تر خولې راووته، په تپه تیاره کې لاس تر زنې لکه لیونی ناست و، مور د ده نور کره وره او تر هیدلی څیره نه لیده، یواځې د ناستی په حال کې د ده حیران دریان سیوری، د کوټې په تور تم کې مور ته ښکاریده. له بده مرغه چې په دغه شپه مور د څراغ تر څنګ اورلګیت هم نه وایښی، ټول را پورته شوو یوې او بلې خواته په اور لګیت پسی ګرځیدو، په تیاره کوټه کې یو په بل لګیدو یو پر بل مو غږ کاوه:

– پیدا دې کړ!

– نه!

– نه! .. نه!

مور اورلګیت ونه موند چې څراغ ولګوو، بیرته ټول په تورتم کې په خپلو ځایونو باندې کیناستو، مشر ورور مې په ما ماغږ وکړ:

- ما ما ... ما ما څه خبره ده؟

- خیریت دی، وډار شوم، ډیر بد خوب می لیده.

- له کور سره دې سودا ده، سبا سهار دې د تلویزیون د غره (آسمايي) په ډه ډه کې خامخا کورته رسوم.

-هو، سبا که مرم هم نور نو دې پاتې کیدو نه یم. ډیر بد خوب می ولیده.

- څنګه؟

-خوب می لیده چې په خپله کوڅه کې، هو په خپله پلرنی کوڅه کې، نا څاپه اته، نهه نا آشنا کسان را په مخه شي، هر یوه یې په یوه خوروړي سپي کې ځنځرونه اچولی، خو چې ما وینی، څه د نا آشنا کسانو اشاره ده او څه هم د سپو خوروړې اولیونی بدمستي، ټول یو پر بل پسې پر ما را دانګی او زه چیغي وهم چې د خدای لپاره ...ویې خورم، ویې داړلم ...... د خدای لپاره ......

د ماما د خوب په باب مور نه د ښو خبره وکړه او نه د بدو، ټول ارام شو، سرونه موپټ کړل او ویده شو.

ملا اذان مې مشر ورور ماما تر لاس ونیو او دواړه د دهمزنګ د کلالیو په لور د آسمايي په ډه ډه کې وخوځیدل، نن یو څه ارامې ښکاریده ځکه چې تر لمر ختو پورې زمور د کورونو په شاوخوا کې نن نه د درنو ګولیو اورونه او دودونه پورته شول او نه هم د ښځې او ماشومانو چیغې او فریادونه! مور خوشاله وو چې ماما مو له کوره ولاړ، نن به خپل کورته ورسیږي او زړه به یې ارام شي. هغوي ډیر دوخته زمور له کوره ووتل، لمر هسک راغلی وچې بیا د توپونو ګولۍ په غرغړ و او دربیدو شوې، مشر ورور او ماما په هم هغه قیامت کې د کلالیو برې څنډې ته ځانونه ورسول، خو قیامت لا روان و، د دهمزنګ او بریکوټ هغه له شور اوزوږه ډکې کوڅې داسې خالی خالی وې چې د «انسان» ژړا ورته راتله، هو د «انسان»! تر دارلامان او پغمان پورې ټوله سیمه د اورونو او دودونو ډکه سیمه وه، په هره کوڅه کې یو، دوه، ...... لس مړې پراته وو، ځکه

چې کورته روان وو اوهریو یې تر کوره نه ورسیدلی ، یواځې هغوې چې لا د خدای پور ور باندې و ، هغوی یې لا ژوندي پریښي وو او د غه نادودې یې یوه یوه پرې لیدله ، په ځینو ځینو کوڅو کې خو هر چا له ورایه لیده چې سپي ،هو ، د بازار د سر ډه ډه یي سپي د انسان په غوښو ځانونه مړوي او انسانانو ته په قهر قهر گوري ، داسې چې ته به وایي د انسان غوښې خوړل د دوی طبعي او ابدي حق دی .

او شامیر ماما په ډیره وارخطایي سره دروازه وډبوله ، گولۍ همداسی هلته او دلته ورته لگیدې ، بیا یې زر دروازه ووهله خو څوک را معلوم نه شول ، په دریم ځل یې چې زره ډیر تنگ شو نویې غږ وکړ :

– و شاترینې ځوانیمرگې دروازه را خلاصه کړی .

خو د چا څپ څب او ښکالو یې تر غوږ نه شو ، ترکانړ گاونډی یې په هر څه خبرو ، هغه هم دابد زیری نه شو پرې کولای ، ځکه راونه واته ، ماما خپل پټو په ځمکه کیښود او پر دیواله وروخوت . ور پورته شو ، لا هغې خواته نه و ورکښته شوې چې ژبه یې بنده بنده شوه :

– څه... څه شی ، درخانۍ او فیروزی ، مه ، مه مړي ......

خبره یې لا په خوله کې وه چې لکه ویشتلی مرغه د انگړ پر خوا ورولوید ، او سپینی سترگې د خپلو میرمنو جسدونو ته واړی ختلی ودرید ، هو جسدونو ته : لوڅ لپړ ، تی پری شوي ، ویښته په وینو اوختو کې لیت پیت ، بی سیرته او بی عزته! د دوولس کلنی شاترینی خو درک هم نه و ،ترکانړ هم په لگیدلی پښه ماما ته ځان راوساوه :

-راغلل ، د کوڅې ټول کورونه یې لوټ کړل ،ښځې یې بی سیرته کړې ، او جنکۍ یې له ځان سره بوتلې ، زه یې‌هم په پښه وویشتم ، ستا میرمنی یې ډیر وځورولې ځکه چې دوی « ...... » ویله او څه یې چې له توانه وشول ، هغه یې وکړل ، او شامیر ماما جسدونو ته واړې ختلی ولاړو ، څو شیبې یې خپلو میرمنو ته او هغو پلو نو ته چې د انگړ په منځ کې تللی وو او راغلي وو اوټول په وینو سره وو وکتل ، په ذهن کې یې یو څه لکه برښنا پرقیدل:

-څنگه به یې وژلی وي ؟

-څنگه به یې په بی رحمی تې پری کړي وي.

- څه چیغی به وی؟ او څه بی رحمي!

-او شاترینی به څنگه چیغی وهلی؟

- اسلام! هو همدا ......؟ نه!

او نور نو په شامیر ماما کې څه نه وو پاتې، زما مشر ورور او زخمی ترکاڼ ورته په ژړا شول!

د گور چنجي

د ماشتې اتمه نیټه وه چې لویه انا مړه شوه ، ډیره لویه هنگامه جوړه شوه ، او دا زما په ژوند کې ډیره مهمه هنگامه او ډیره لویه مړینه وه ، ډیر خلک خواشیني وو ، ډیرو ژړل او د کلي د ښځو په مخونو خو د ځپیړو وارنه کیده ، کلیوال ځوانان به چې یوه او بل ته په مخه ورغلل ټولو به همدا ویل چې : لویه انا مړه شوه ، لویه نیکمرغي مو د لاسه ورکړه د کلي تر ټولو بوډا ، جانو اکا هم لکړه په لاس په ډیر وخواریو په دغه غمجنه ورځ راووت د کلا په لویه دروازه کې ودرید او په لوړ آواز یې وویل:

– ښه شوه چې دا د غم زانگو خو را نسکوره شوه ، پوره څوارلس کاله مې ورته ونه کتل ، خبره مې ورسره ونه کړه نفرت مې ترې کیده ، ځکه چې له موږ زړو ځخه وتلې وه ، په زړه ...... یې د ځوانۍ پیښې کولې ، او د هغو په کتار کې دریدلی وه ، ښه شوه ... چې ... دا د غم زانگو خو را نسکوره شوه ، او اوس به یې خدای پا ک د گور چنجیو ته حواله کړي ، هو ، ښه شوه ...

د جانو اکا خبره لا پای ته نه وه رسیدلې چې ترې راټولو ځوانانو نور هم د ژړا و وغږ او زوږ اوچت کړ او په لویه انا پسې افسوسونه او فریادونه زیات شول ، ځینو ځینو خو ده ته هم غابنونه چیچل خو دا چې زموږ په کلي کې ځوانانو د لویانو ډیر درناوی کاوه نو یې خوله هم نه سوری کیده ، یوازې ژړل یې او د غم زوږ یې پورته و جانو اکا بیا لکړه مخ په وړاندې کیښوده له ځان سره بنگیده:

– شرمیږي هم نه ، لا پسې ژاړي ، هوه خو دبه پسې ژاړي ، د هغې هردم او قدم د تاسې لپاره و ، هغه وه چې د تاسې مخ یې له زړو گرځولی و او دا هم په تاسې درگډه شوې وه ، اوس به خدای پا ک ورسره گوري او د گور چنجي هم په دوو پښو ورته ناست دي ، هو په دوو پښو ...!

دا نورې خبرې خو یوه خوا مگر دغې یوې خبرې چې « د گور چنجی خو په دوو ورته

ناست دي » زما په زړه هم غله را ګډ کړل او په لویه انا مې زړه وسو چې، ته ګوره هم مړه شوه او هم به اوس « د ګور چنجي » دا خوراکې ځوروي. تر دغه وخته ما ته ژړا نه وه راغلې، خو د غې خبرې زه دې ته اړ ایستم چې ژړا راشي او لکه نور ځوانان په زوره زوره وژاړم. ما چې یوې او بلې خواته وکتل ربښتیا چې په لویه انا یوائې ځوانان خواشیني وو، یو ځل د لویانو یوې بلې ډلې ته ورنژدې شوم، یو څوک نوی د کلا مخې ته راغلی پوښتنه یې وکړه:

- خیریت دی څه خبره ده ؟

ګل مست کاکا ورته وویل!

- خیر دی « انا مړه او تبه یې وشکیده »

- خیر ما فکر کاوه چې کومه لویه خبره ده.

د غې خبرې زه نور هم خواشنی کړم، په څنګ کې مې د ګوډ لالا زوی ولاړ و او په چغو شو:

- ګل مست کاکا ته ولې نه وایې چې « لویه انا مړه شوه، لویه نیکمرغی لاړه ... ولې موږ خو تباه شو، ته نه پوهیږې چې د کلي برکت لاړ، موږ به له چا سره خاندو، موږ به له چا سره دردونه وایو، او موږ ...

لویه انا ټول کلي ته اناوه، د هغې په تقوا، میړانه او مشوره باندې هر چا باور درلود، د کلي غم او ښادۍ ته دا رسیده او د کلي ستونزې به ټولې دې حل کولې، یو کال د څو ورځو لپاره غزنی ته د زیارتو نو په خاطر تللې وه نژدې مو ټول کلی سره غوښه او چاړه شوی و، زموږ د کلي د ځوانانو ځکه حیا ترې کیده چې دې ټولو ته قرآن شریف ویلی و، زموږ ټولو ځوانانو دالهي کلام استاده وه، ځکه زموږ په ولس کې یوه نیمګړتیا دا وه چې ملا به مو ونیو یوائې د ژمي په سړو شپو کې به په جومات کې لیدل کیده او هلکانو ته به یې مات وګوډ درسونه ویل خو چې هوا به توده شوه بیا به د درمندو تروخته نه ملا و اونه جومات. خو لویه انا به سرو کال په کلي کې وه او ټولو ته به یې قران شریف په پرله پسې ډول وایه ځکه زموږ ټولو ځوانانو قرآن شریف زده و زما ښه په یاد دي چې یوه ورځ مو د کلي د مخ تر شنو ونو لاندې قرآن شریف ولوست، ټول

هلکان لاړل، زه لا هم هلته وم چې انا داوبو د تگ بهیر ته لاندې کتل او دا شعر یې ورته زمزمه کړ: «شرین عمر چې تیرېږي دریغه دریغه - داوبو په شان بهیږي دریغه دریغه» له هم هغه وخته تر اوسه دا شعر زما په یاد دی او له ویلو سره یې یو ځای لویه انا زما سترگو ته درېږي. په دغه ورځ چې انا په لوی کټ کې پرته وه او ما به ورته کتل نو همدغه شعر به مې په غوږو کې انگازې کولې: شیرین عمر چې تیرېږي دریغه دریغه - د اوبو په شان بهیږي دریغه دریغه»

لویه انا یې د هدیرې په لور واخیستـه، نري نري باد به یې یو ځل د کټ له سره سور شال په خپلو څپو کې راواخیست پورته، پورته به یې واچاوه، خو زر به بیا یو تن ور د مخه شو او د لویې انا په کفن به یې وغوړاوه.

په هغه شیبه کې چې د دې جنازه یې د وروستی خدای پامانی په خاطر د لویې کلا په دروازه کې کېښوده، زموږ په کلا کې د ماشومانو او ښځو داسې غوغا جوړه شوه چې تا به وې نن زموږ په کلی کې قیامت دی. ټولو ژړل، ټولو افسوسونه او فریادونه کول، په ځوانانو خوگرد سره توره شپه وه، هغو ټولو په سوز نده ژړا کې هم چیغې وهلې چې: «لویه انا لویه نیمکرغی وه او له موږ څخه لاړه، هو لاړه ... د خدای لپاره ...

مگر جانو اکا لا هم هغسې غږ مبیده، هغه هلته ورانده د جومات دیواله ته له څو نورو سپین ږیرو سره یو ځای ډډه وهلې وه، زه یې تر څنگ تیر شوم، بیا مې غوږ ته هماغه بنگیدا راغله: ښه شوه چې‌دا د غم زانگو را پریوته او پاک خدای به یې د گور چنجیو ته حواله کړي، هو د گور...

جنازه د هدیرې پر خوا اخستل شوې وه، لویا نو او په عمر پخو خلکو به وار په وار اوږې ورکولې او هڅه یې کوله چې زر یې په خاورو وسپارې، مگر ځوانانو او ماشومانو بیا برعکس ژړل او نه یې غوښتل چې لویه انا دې نوره د تل لپاره د دوی له سترگو الونیا شي، لویان په جنازه پسی روان وو، خو ما شومان او ښځې چا نه پرېښودل چې د کلا تر لویه دروازه دې راووځي، ځکه نو هغوی د لویې انا جنازې ته اوږې ورکړې وې او دوې پسی ژړل، تر هغویې چې خاورې نه وې پرې اړولې دوی د کلا لوړو بامونو ته پورته شوي وو او په لویه انا پسې یې په لپو لپو ژړل، هو په لپو لپو! لوړ مازدیگر وچې‌خلک

ساړه هډونه له هديرې څخه د کلي پر خوا را روان وو او په لويه انا يې دلې دلې خاورې ور واړولې، مور ځوانانو يوه په خپله طبع برابره انا درلوده او هغه هم خداى راڅخه واخيسته، ځکه چې دخداى مال وه ځو ورځې يې په دې دنيا مور ته راوښوده، او لاړه ...

ما دوه غمونه په دغه ورځ چې لويه انا مړه شوه خپل کړي وو، يو خو د انا د مرگ غم و چې تولو کاوه، او بل څه چې زه يې هم ژړولم او هم ډارولم هغه د جانو اکا د خبرې وروستى برخه وه چې «او پاک خداى به يې د گور چنجيو ته حواله کړي، هو د گور چنجيو ته!»

د دې خبرې را يادېدو به هره شپه زما په ذهن باندې تکې را ورولې، له يوه او بله مې دې خوا او هغې خواته د نو موړې معما پوښتنه وکړه خو چا داسې روښانه ځواب چې زما غم پرى تسل شي رانه کړ، ما ښام تيار شو، شپه شوه چې سر مې په بالښت کيښود په همدغه چورت کې خوب يووړم هو، خوب.

شپه به پخه وه او که به نه وه، نه پوهيږم چې څه وخت به و چې يو چا، هو، يوه سړي، يوه ښکلى نورانى سړي تر لاس ونيوم، هو تر لاس، کله چې مې د هغه لاس په خپل لاس کې ونيو، فکر مې کاوه چې نور نو له هيڅ شي او هيچا نه ډارېږم ،هغه ما ته په يوه داسې ژبه او داسې شان تر غوږ را تيره کړه چې گو اکى زه د گور له چنجيو څخه ډاريدم:نور مه ډارېږه، راځه چې زه يې دروښيم. زه يې د هديرى پر خواروان کړم لا د لويې انا قبر ته نه وو رسيدلي چې يو ځل مې د هغې څيره تر سترگو شوه، ما هغه وليده، راته ويې خندل څه يې ونه ويل او څيره يې رانه ورکه شوه، زه په همدې فکر کې وم، لږ خواشينى غوندې هم شوم، ځکه کله ﷲ چې لويه انا په کلي کې په مخه راغله، نو خامخا به يې يو څه، يو نصحت، يوه ښه خبره تر خوله راوته د فکر داليږ مې لا پاى ته نه وه رسيدلى چې نورانې لا روي د لويې انا د قبر سرته ودرولم او په خوږه ژبه يې پوه کړم چې!

– اوس يې ښه ننداره وکړه، دا د گورچينجى دي او دا هم د لويى انا لوى جسد!

ما چې لاندې و کتل، رښتيا هم چې بله ننداره مې وليده: شور ماشور، يو بل تر پښو لاندې کول، ديوه وهل د بل جگيدل، د لويې انا پر جسد داسې وربلوسيدل لکه

لیوان، بی نظمی، بی اتفاقی، ځان ځاني، بی ننګې بی ناموسي... دا ټول هغه څه وو چې ما په سترګو ورته کتل، زه ډیر وارخطا شوم، ډار په سرواخیستم،زر مې خپل ښی لاس د نورانی سړی لاس ته ور واچاوه، او د هغه لاس مې بیا کلک ونیو، زر مې دزړه تسل وشو! ډاریږې به نه! ما چې د لویي انا پر جسد دا بده ورځ ولیده تر خوله مې په ډیر افسوس سره راووتل:

- بابا، لویه انا ډیره ګنکاره وه چې داحال پرې جوړ دی؟

- نه! هغه اوس لویه انا نه ده، هغه څه چې لویه انا پرې اناوه، هغه، اودا مرداره چې د ګور چنجی یو بل پری خوري یوڅه نه دي، هغه ځلا چې مخکې د هغې په ترڅ کې لویې انا درته وخندل او بیا درنه ورکه شوه او داوحشت یو شی نه دي، یوائې د ګورچنجی داسې فکر کوي چې که دامرداره ورونه رسیږي نور څه نشته همداوجه ده چې یوه او بل ته لیوان دي او یو پر بل وربلوسي...

نور نو زما خولې ته هم نه راتله چې انا... لویه انا ... ځکه چې نورانی بابازه په رمز پوه کړم ،اوس مې یوائی یو څه ته ګوته په غاښ وه چې هغه د ګور د چنجیو معرکه او مسابقه وه، او بس!

مرداره خلاصه شوه، د ګور چینجې وازې خولې پاتې شول،تر څو یې چې توان درلود مقاومت یې وکړ،مګر ورو ورو خبره دې ته راورسیده چې نوره نه کیده او یوه بله لویه پر هغه میدان جوړه شوه چې هلته د لویې انا مرداره خلاصه شوې وه نورانی بابا مې بیا لاس کښیکیښې: دا ننداره هم په لیدو ارزي!

هو دا ننداره: ډلی ډلې جوړول په نور وداړې اچول، وژل، او د هغون وینی څښل، لنډه دا چې یو بل ما تول او د هغو خوړل.

ما چې دا ننداره ولیده ډیر نا آرامه شوم، زړه مې دومره په تنګ شوی و چې نور مې د ګور له چنجیانو څخه نفرت کیده، له ډیر نفرته مې سترګې پټې ونیوې، هو پټې! څو شیبې مې لاسترګې نه وې پټې شوې چې نورانی بابا وښورولم: دا ننداره هم په لیدو ارزي!

ما چې سترګې خلاصې کړې اوس نو په میدان باندې یوائې یو څو تنه پهلوانان

پاتې وو، ما فکر وکړ چې دا نور ګواکې ټول تبنتېدلي دي، زړ مې له نوراني بابا پوښتنه وکړه:

- دا نور عالمونه لکه چې وتښېدل یواځې دوی پاتې شول؟

هغه بیا راته وویل:

- نور عالمونه ټول همدغو څو پهلوانانو چې وینې یې وخوړل، اوس دوی پاتې دي او دا میدان، هو، دلویي انا د مردارې میدان!

زما ویښته زیږه شول، په ځان پوه نه شوم ترمخوله مې راووتل!

- بابا څنګه یې وخوړل! دا څنګه ښکلي ښکاري، څومره درانه حرکتونه کوي! دوی خو به یو بل نه خوري؟ که دوی هم یو بل سره وخوري بیا به د ګور چینجي له کومه کیږي؟ دا مردارې چې روح ترې لاړه شي، دا به بیا څوک خوري؟

- خو له چوپه ونیسه، دغو څو تنو پهلوانانو عالمونه خوړلي دي، عالمونه یې په ګېډو کې دي، دا ظاهراً تا ته د ګور د چینجیو په شان له هم هغې ډلې ښکاري او که نه دا هر یو اوس یو بېل ښامار دی، دې ته اوس د ګور دعادي چینجي په سترګو مه ګوره، دوې ته دې ښامارانو په سترګه ګوره، هو، د دوی په ګېډو کې عالمونه دي، ټول یې وخوړل خو لا دوروستي بر خلیک په خاطر د مردارې په میدان باندې پاتې دي، ما بیا د نوراني بابا لاس کلک کړ بیا مې پوښتنه ترې وکړه:

- د دوی به پای څه وي؟ ولې په میدان ولاړ دي؟

نوراني بابا یواځې دا ووی:

- د دوی پای هم لکه د دوی د پیل په شان دی، دلویي انا په جسد یې ځانونه ماړه کړل، بیا دومره پیاوړي شول چې نور چنجي یې په ډېره بې رحمي وخوړل، هو، ټول یې وخوړل، اوس دا دي بیا په میدان دریدلي، دا ځل به دوی یو بل سره خوري، او په پای کې به له دوی څوتنو پهلوانانو یو اتل کیږي، او دا نور به ټول خوري. له ټولو به دا یو اتل پاتې کیږي، شاوخواته به سترګې اړوي، هیڅ به هم نه وینی او نه به یې څه لاس ته ورځي مري به او دا د لویي انا ګور به هم له دوی څخه خلاصیږي، ځمکه به په خپل حال وي، لمر به ځلیږي خو دوی به یو بل سره خوړلي وي، پام چې ونه ډارشې!

د همدغې خبرې دلړۍ پای ته رسیدل وو چې مور مې وښورولم:

– پورته زویه، ټوله شپه مې ستا له لاس سترګې پټې نه کړې، نه پوهیږم چې څه در باندې شوي وو.

ما چې سترګې لوڅې کړې، سهارو، زمونږ کوټه د لمر په وړانګو ډکه وه او مور مې په غیږ کې ونیوم!

کابل ۱۳۷۲ کال سرطان

پرده تیرې، پرما تیرې

تر یوه میاشت هم زما زیاته موده شوه چې له «کوره» را وتلی وم، زما لپاره دا ډیر اوږد سفر او اوږده مسافري وه، زه په زړه ډیر نری وم، چا به چې د پردیسی او مسافرۍ یادونه او دردونه راته وویل پر ما به د زلزلې د شیبو په شان هیجان راته او خدای ته به لاس په دعا شوم چې: خدایه ته یې مه رابښې، او ته مو ترې وساتې... وایي چې له څه دې ښه نه راځي پر هغه د ورمخه کیږي، پر ما هم دا کیسه وشوه او هغه چې نه مې غوښتل را سره شول او را سره ملګري!

له دې ټولو سره سره چې دا بده ورغ راغاړوتلې‌وه، زما د یوه دوست لیدو ته ډیره تلوسه وه، هغه نژدې پنځه میاشتې مخکې تر ما دلته راغلی و، هر چا به هر ډول خبرې د هغه په باب راوړلې، چا به ویل چې مړشوی، چا به ویل چې د کابل د ورانۍ په جګړو کې بندي شوی، دا ډول خبرې به یې راتلې، رښتیا هغه پرموږ ډیر ګران و، زموږ د خنداوو د شپو ورځو ښه یارو، همدا وجه وه چې موږ به هم له ډیرې مینې هغه «ګل لالا» باله.

په دغه نامه یې له موږ څو تنو پرته نور څوک نه وو خبر حتی په خپله دې هم دې ته نه و متوجه شوی چې «ګل لالا» نوم به زموږ له خوا پرده ایښودل شوی وي. زما ډیره تلوسه همده ته وه او دده لیدو ته، خو پته یې نه لګیده، ډیرې مې یې لارې وڅارلې خو لکه چې دی هم دلته په «ځان» شوی و. یوه چا راته وویل چې ما په روغتون کې ولید، نه پوهیږم چې دی ناروغ و او که یې ناروغ درلود، زما زړه ومنله چې دا خبره بې څه نه ده داچې نه راځي او پوښتنه نه کوي یو دلیل به یې همدا وي. زه له هم هغه سرې سره چې احوال یې راوړی و روغتون ته ورپسې وخوځیدم، هلته ورغلو، ډیرې کوټې او دهلیزونه مو پسې وکتل، خو تر سترګو مو نه شو، ما ته د هغه مزاجي مشکل هم معلوم و، که څه

هم دا د هغه لپاره د هغه په حق کې زما له خوا تیري و چې د هغه پوښتنه باید په رواني روغتون کې وکړم خو زړه مې نا ارامه و او همدا قوماندې یې را کوله چې د روغتون په رواني ناروغانو کې هم باید د ښو ورځو د یار پوښتنه وکړم، هو د ښو ورځو د یار، د «گل لالا»!

هلته ورغلم، خو ما «گل لالا» پکې ونه موند، هلته ورانديې څو تنه په یوه ناروغ را ټول ووه زما هم هغې خواته ورتلوسه شوه، ورغلم، زه هم د هغوی په څنګ کې ورته ودریدم، ما هم د هغه ننداره پیل کړه، هغه سندره ویله، هو، سندره یې اوروده او نا آوریدلې سندره، یوه خوږه او له درده ډکه آهنگینه سندره چې ټوله له آشنا او آشنا غونديې نو مونو ډکه وه، هو، له نومونو او افسوسونو!

څو مره نومونه چې ما د ده په سندره کې واوریدل، همدومره افسوسونه او پرنومونو باندې فریادونه هم ورسره ملګري وو، ډیر داسې نومونه هم ما د ده له خولې و اوریدل چې هغوی زیاتره ماته هم آشنا وو، ما هم اوریدلي وو او د ځینو ځینو خو به مې ځیرې هم په ذهن کې را انځور شوې، څکه آشنا، آشنا را تر غوږ کیدل، په سندره کې یوه تکراری کړۍ هم وه هو، یوتکراري کړۍ «زه خو تاته ناست یم، چا ویلې چې راځې گله، ولی نه راځې گله، کله به راځې گله؟»

ده به دیو چا، دیوه نامه، ډیره اوږده کیسه په آهنگینه توګه وویله او به پای کې به یې بیا همدغه تکراري کړۍ وراچوله: «زه خو تاته ناست یم، چا ویلې چې راځې گله، ولی نه راځې گله، کله به راځې گله؟»

هلته مخامخ د ده دکټ په څنګ کې په اوچتو تورو دا جمله تر سترګو کیده: «پوره شپږ کاله کیږي چې چا خپلوانو یې پوښتنه نه ده کړې». د شپږو کالونو په ترخ کې د هغه داسې څوک دلته نه وو راغلي چې د ده به خپل وو، ده هم نه شوای کولای چې د خپل ځای، خپلو خپلوانو په باب څه ووایي، ډیرو ډاکټرانو او د روغتون مسوولو کسانو خپل وسونه کړي وو، څو څو ځلې چې کوم ادرسونه ده ورته ویلي وو هلته دي چانه پیژانده. همدا وجه وه چې اوس په همدغه روغتون کې پروت و او هغه یې خپل کور باله، چا به چې د کور او کهول دوره او وربویه پوښتنه ترې وکړه، لنډ ځواب یې همداو: دا مې

کور او کهول، دامي ور او وربوی دی، دا ټول زما دی! هو، دا ټول ... زموږ ولاړو کسانو په منځ کې یو د روغتون ډاکټر هم و، هغه دې نورو خلکو ته د هغه په باب خبرې کولې، د هغه په باب، د هغه د ناروغې، د هغه د ژوند او د هغه د ژوند د پردې پر دغه او هغه مخ! د هغه ډاکټر په خبرو کې د ده د ناروغی په تاریخچه کې یو ټکی دا هم و چې ده ته یې په یوه ځانګړې شیبه کې ویلې و:

- دری ورو... وروڼه،د ... دوه زامن یې راته ووژل، یو یې ژوندې رانه بوت، وی یې... دي، لور مې یې هم تر لاس رانه ونیوه، او زه یې هم اوبوته واچولم... هو، اوبو ته! ...

د ده دا ټولې خبرې ما ته آشنا وې، داسې چې ګوا کی زه د ده په ټول ژوند او کیسه خبر سړی یم څه چې ده ویل ما ته زما د ذهن هنداري په خپل هغه مخ کې یو یو لکه په برښناکې رابښودل، هو، په هغه مخ کې ځکه مې یو ځل نا څاپه تر خولی ووتل!

- دا خو زه پیژنم، دا خبرې ټولې ما ته آشنا ښکاري، فکر کوم چې دا به ... وی! د ځنګ ملګري مې راته وویل!

- چې پیژنی یې نوم یې څه دی؟

ما بیا خپل ذهن ته رجوع وکړه:

- نوم یې ... نوم یې ... ؟

بیا به یې یاري راسره ونه کړه او هغه چې مې په زړه وو هغه په خوله نه راتلل.

موږ دې خواته ترې را روان شوو، هغه بیا په خپله سندره، هو، په خپله لیونۍ سندره پیل وکړ: «... ولی نه راځې ګله، کله به راځې ګله؟»

موږ کرار کرار قدمونه پورته کول،ده داخل بیا داسې نومونه د خپلی بدلې سر کړل چې نژدې مې بیا د رغتون په دهلیز کې چیغه کړې وه چې:

- بس بس رایاد شو دا خو ...

دا چاره څوځلې د لیونۍ خپسې په شان راغله، لاړه، «ګل لالا» مې له یاده ووت اوزه په داسې چا ور واوښتم چې د هغه د بدلې سرنومونو او افسوسونو اور رالګاوه، او زما په ذهن یې لمبې را پورې کولې، د هغه هر څه ما ته آشنا وو، او ما فکر کاوه چې په ده تیرې پرماتیرې دي، هغه لا سندره ویله، هغه لا نومونه ستایل، هو، نومونه، آشنا

نومونه، چې زه اوملګری مې را ووتو او هغه آشنا مو هلته پواځې پرېښود ، له هغې ورځې تر اوسه څو میاشتې تیرې دي، زما هغه نه هیرېږي، هره شیبه مې تر سترګو سترګو کیږي، او هره شیبه یې سندره یو څوک رایادوي، هو، یو څوک یو آشنا! زه هغه پیژنم شاید چې هغه به زما ... وی! «دری ورونه، دوه زامن، یوه لور او یو ژوندی زوی ... » خو د هغه ...

هو، زه هغه پیژنم ، هر څومره چې هڅه کوم نوم یې واخلم بیا یې هم نوم په زړه راځي مګر په خوله نه!!؟

پیښور ۱۳۷۳

دوې ورځې؛

نیمه شپه!

دریمه شپه کېده چې ما ته به په ډېره سختۍ خوب راته، د شپې به تر ډېرو پورې زما سترګې له تور تم سره جوړه ، جوړه کېدې ،ما ته به له ډېرې خوشالۍ خوب نه راته ، زه به تر نیمو شپو وینښ وم ، هغه یوه شپه مې چې کله سترګې سره ورغلې وې ،نا څاپه د کوم شي په درب زر راوینښ شوم، را پورته شوم. له وړې دربچې مې د لویې کلا منځ ته وکتل، یواځې زموږ ډنګر سپي د لویې کلا په منځ کې په غپا و او کښته پورته کېده ، نوره نو داسې ارامي وه چې د چا سپڼ هم نه خاته.

خو زه بیا هم خوشاله وم ، بیا مې هم زړه هوس کاوه چې خدای زر زر شپې سبا کړې، چې زه مې له نیکه سره غزني ته ولاړشم ،اصله خبره چې زما زړه پرې باغ باغ کېده همدا وه ، څکه دوه ورځې مخکې مې نیکه دا راته ویلي وو :

– بچیه! سبا چې کله په میږو پسې غزني ته ځم تا هم له ځان سره بیایم.

زما نیکه به هر کال پسرلي په لسګونو میږې اخستې ، اوړی به مویې له شدو او وړیو څخه ګټه اخیستله ، وري به مویې ځینی خرڅ کړل او ځینی به مو بل کال ته تر ژمې ایستل ، مګر میږې به مو تر منې پورې ساتلې ، منی به چې ښه بیه پرې راغله خرڅې به مو کړې.

درې کاله پخوا هم زه غزني ته تللی وم ، هلته مې هر څه لیدلي وو ، ښوونځی ، ځوني او هلکان ، ښکلې کورونه ، د خلکو ګڼه ګوڼه ، د کانونه ، میوې ، غلې او ... دا شیان زما کلیوالي ماشوم لپاره ټول نوي وو د موټروټیل ماټیل او شور وزوږ زما ډېر خوښېده ، سره له دې چې په موټرو کې به زه نه سپوروم اونه به مې مرټروالا پیژندل مګر ښه را

باندې لګېدل او خوند به يې را کاوه، ما دا ټول خوندونه ليدلي وو ځکه مې دا دوی دری ورځې زړ ګی باغ باغ کيده او خوب يې رانه تښتولی و، زما له نيکه سره د غزنې په تګ کې يوه لويه زړه خوړينی هم وه، هو، زړه خوړينی! د غزني دا ټولې ښيګړې يوه خوا او هغه زړه خوړينی بله خوا وه، هغه دا وه چې کله به سهار په ميرو اخستو پسې ګنج «نخاس» ته ولاړو هلته داسی ميره نه پاتی کيده چې زما د نيکه لاس به نه پرې لګيده، هغه به ټولې کتی، د هريوی په ملا او خيټه به يې لاس واهه او د يوې يوې خوبه يې ان غاښ هم کتل، زه به لکه څارونکی ورپسې روان وم، دومره به وګرځيدو چې نور به ما د ګرځيدو توان له لاسه ورکړ ده به په ميرو باندې لاسونه وهل، زه به کرار په يوه سيوری کې ورته ناست وم او خپلې چنې به مې چيچلې. يو ځل چې مې زړه ډير راوپړسيد په ډيره زړه خوړينی مې پوښتنه ترې وکړه:

- بابا دا دومره لاس په هر ميره د څه لپاره وهې؟

ده راته وخندل:

- بچيه مزې او ډنګرې يې ګورم، چې مزې وي هم ښی شدې کوي هم زرنه خواريزي او هم په منی کې ښه بيه کيږي.

ما د ده د دې خبرې په مقابل کې نور څه ونه ويل مګر په دې پوهيدم چې له ده سره د شدوغم تر هر څه ډيرو همدا وجه وه چې دی بايد داسې ميږې واخلی چې ښی شدې وکړي ځکه چې زه خو مې د خپلی انا په خيال هم ښه پوهيدم چې زما نيکه هغه هم له نظره نه شو غورځولای.

زما دا دری ورځې خوشالی هم بالاخره په دې پای ته ورسيده چې زه مې له خپل نيکه سره غزنی ته لاړم، لکه چې دمخه مې هم په ګوته کړه، هغه ښکلی ښارو، ښکلی مانۍ. ښکلی هلکان، ښکلی نجونې دا ټول زما لپاره په زړه پورې وو، خو د زړه خوړينی خبره يې په څنګ کې وه، بابا مې څو ورځې بيا هم هغه خپله چاره لکه د پخوا په شان په پرله پسې توګه تر سره کړه، زما په غوږ وکې د هغه خبرې:

«- بچيه مزی او ډنګرې ګورم...» تراوسه خپل انګازه کول، ما فکر کاوه چې سپين ږيری دی هغه د څو کالو خبره به يې له ياده وتلې وي ځکه مې دا ځل بيا ورته د

زړه د پړسوب په خاطر وکړه:

- بابا! دا دومره لاس په هره میږه ولې وهی؟

ده بیا په ځیر ځیر راته وکتل!

- لکه چې سترې شوی یې، څه شی درته واخلم؟

- نه؛ سترې شوی نه یم، غواړم پوه شم چې ولی یې دومره ملا کښیکاږې؟

-بچیه مزی او دنګریې ګورم، چې مزې وی ښی شدې کوي ...

- ښه ښه پوه شوم؛ پوه شوم ګوره یې ګوره ...

****

نن بیا دا ده له ډیری مودې وروسته لکه د هغو دریو شپو غوندې دریمه شپه کیږي چې بیا خوب نه راځي تیوله شپه مې د برښنا له رڼا ووسره سترګې جوړه جوړه کیږي، ارامه آرامي ده، هلته مخامخ یوه دربچه ښکاري چې زما تر قد هم لوړه ده، که ور پورته شم، هم به ګتیه ونه کړي ځکه چې ډیره لوړه ده او زما قد هم ډیر ټیټ! که هغی خواته ترې وګورم څه به ووینم؟ هیڅ! ځکه چې زه دلته دادری شپې کیږي راغلی یم، دا دری شپې کیږی چې له میاشتو میاشتو پرله پسې جګړو څخه راوتلی یم، نه پوهیږم چې زه به ددغه ښار دا چې زما نیکه او غور نیکه پکې هسکې شملې ګرځیدل په کوم ځای کې پروت یم، بیګا چا راته وویل چې «ځانه خپله ځانه» پام چې د نیکه او ... نشه دې په فکر کې درونه ګرځي، پام چې د هغه خبرې دې هم په خوله راشي، دلته تر تادمخه یوه لوی «ګنج» جوړ و، هو یو لوی «ګنج» چې یوه متاع هم په کې بی بیې نه ده پاتې او که پاتی هم وي هغه د بازار نه وه، پام چې ...هغوی چې د توان خاوندان وو، هغوی چې ښونکی یې ومونډل هغوی لاړل، هغوی چې مزي وو او څورب، هغوی تیول په رنو لارو ووتل او هغوی چې خوار دی او بی وسه هغه یا پراته دی او یا مري، یو ځل یې بیا راته وویل!

- پام چې د غور نیکه خبرې دې په پام کې هم درونه ګرځي دلته داسې توپان راغلی چې پخوانی یو هم د چا په یاد نه دي، هو، پخوانی؛ په هغوی پسې دعا کوه دعا ...

د غو خبرو یې زه سخت وډار کړم، په فکر کې شوم چې زه به څنګه خپل پخوانی

هیروم، څنګه به خپل نیکه هیروم، هغه خو د ژوند هر څه ماته، زما په خاطر کول، د هغه دم او قدم زما ژوند و او دا دی اوس زما دم او قدم دی.

څو ورځې مې خوله پټه ونیوه، ربښتیا هم دلته ټول په «ځان» وو، ډیر نژدې دوستان هم داسې راته ښکاریدل چې تا به ویل دوست نه دی بلکې یو وخت مو چیرته هسې دلاری په سر سره لیدلي دي.

څه موده وروسته هغه سړی بیا را مخامخ شو، هغه چې راته ویلي وو:

- پام چې د نیکه او غور نیکه ...

داځل ما جرأت وکړ او د ډیرو پوښتنو په لړ کې مې دا هم په خوله راغله:

- دلته نور څه جالب جالب کارونه کیږی؟

ده بیا هم بی مقد مې راته پیل کړه چې: دلته بازار تود دی، هغوی چې په «خبره» پوهیږي او مزي دی د هغوی پرمخ د مړو ملکو دروازې خلاصی دی او هغوی چې دیوه دیگ دارو هم نه دی، د هغوی نه څوک پوښتنه کوي او نه یې ژوند اهمیت ورته لري.

په هغه شپه هغه تر ډیرو را سره کیناست، شپه تر نمایي اوښتی وه، چې سرونه مو کیښودل، ما چې سر کیښود، ماته مې نیکه رایاد شو، هغه شپې ورځې رایادې شوې چې زه به یې له ځان سره غزني ته بیوم، هلته به مو میږی اخیستې، په هغو کې به ده بیا پیورې او مزې لټولې، دا ټولې خبرې مې د ذهن په پرده کې لاړې راغلې، خوب نه راته، سترګې مې وغوړلې، تیاره وه، شپه وه، زړمې بیرته پټې کړې. که ربښتیا درته ووایم ژړا راغله، ما چې «دلته» دغه حال ولید، نو هغه د نیکه خبره مې رایاده شوه!

-بچیه مزي او ډنګریې ګورم، چې مزي وي ښې شدې کوي ...

زما سرا یږدی په هغه شپه تر سهاره په هغې ګرمې کې وچ نه شو!

پښور د جولای ٤- ١٩٩٤

د ١٣٧٣ د سرطان (١٣)

وینه! ؟

نه پوهیږم چې د کوم ځای به و، چیرې به اوسیده، او د چا زوی به و؟ مور به یې درلوده پلار به یې هم هېره ورځ دغه حال لیده، څنګه به ورته ځوریده، او څنګه به یې د ده خپړې په زړه کې ستنې ستنې کیدې؟ وس به یې نه کیده چې درمل پرې وکړي او یا به یې د درملو چاره نه وه.

هو، زه هر سهار خپل سر ښه ښوی ږمنځوم، له چای څښلو وروسته، دفتر ته ځم او هلته تر مازدیګر او ماښام پورې په دفتري کارونو بوخت وم، نن هم سهار لګه د پخوا په شان راووتم او د دفتر پر خوا روان شوم. خدای شته چې دومره زیات په مینه مینه اوس دفتر ته نه ځم او س لکه ورځنی مزدور کار لور په لوټه تیره کوم او وایم چې ورځ تیره شي.

زړه مې تل شاته ختلی وي او تر نن مې پرون ډیر په زړه او سترګو کې انځور انځور کیږي.

نه پوهیږم چې زما د ژوند پرون ولې دومره جادوګر و چې ما د سبا په لور په مینه مینه نه لار ښونه کوي؟ ولې مې نه پریږدي چې مخ په وړاندې دیوې رڼا وړانګو ته وهڅیږم، نه پوهیږم!؟ همداسې زړه تر شا ختلی روان وم، هلته د لارې په سر په سرو او سپینو منو ډک صندوقونه ایښي وو، زما نا څاپه ورپام شو، هو، نا څاپه، چې یو ښکلی زلمی، یو ښکلی افغان، ورته ولاړ دی، په خپل هغه لاس چې پنجه ګرد سره نه لري، کله سرو منو ته اشاره وکړي او کله سپینو ته:

- دا په څو دی؟
- دا په دوه ویشت.
- دا په څو دي؟

- دا هم په دوه ویشت.

ځو شیبې یې لکه سودایي له ځان سره څه وویل، بیا سوچ یې وواهه، فکر کوم چې د منهو بیه یې له ځان سره په «افغانیو» هم وسنجوله، ځکه یې سرونبوراوه او د وکاندار ته یې ووې!

- په کابل کې خو د منهو دومره قیمتی نه وه، تاسې یې ولې...

دکاندار له سینی وچ سری ښکاریده، ځکه د ده د خبرې په ځواب کې یې په بی صبری ووې!

- شیخه د کابل خبرې مه کوه ... داخو کابل نه دی ... هو،

ده بیا په جدی توګه خوله پرې ورخلاصه کړه:

- ولی ګنی دا ځای تر کابل ښه دی؟ دومر قیمتی چې دلته ده، په کابل کې مور په خوب هم نه وه لیدلې دکاندار بیا ورته جذباتی شو:

- دا خو درسره منم که هلته قیمتی وای او څه شي ارزښت درلودای، ستا به دغه حال نه وای.

- ولې په ما څه شوی؟

- ته لکه چې په ځان هم نه یې خبر!

- دایې په کابل څه؟

- تاسې د خدای پوه کړي، مور خو مونه شو پوه کولای، یه الله ته خو په دغه قوم رحم وکړي، هو په «دغه» قوم!

دکاندار دعا ورته وکړه خو ده بیا هم په خپله خبره ټینګار کاوه:

- په کابل کې خو منې دومره قیمته نه دي، هو، په کابل کې ... دلته تاسې ډیر ظلم کوی...

له ډیرو خبرو، کترو ګیلو او مانو وروسته یې په ښی خپره له جیب څخه بټوه را ویسته، کیڼ لاس یې هم له څادره رایو ست، په هغه هم خپره نه وه، دواړه لاسونه یې لکه دوې سیخچی په بټوه بوخت شول، یو زوړ پنځه ګون یې. په خپلو خپرو کې لکه پشو چې په خپلو دوو مخنیو پښو چاته یو څه ونیسی د کاندار ته ونیو، دکاندار چې د ده دغه

صحنه سر تر پایه ولیده، ژړا ورغله، فکر کوم د هغه دنګې ونې، تور وبریتو، او پښتنې څواني به ژړا ژړا ور وستلې وي، ځکه یې په ډ ک ستونې تر خوله را ووتل:

- په کابل کې به څنګه ارزاني نه وي، د قصاب په دکان کې هم «وینه» بیه نه لري، هو، هلته د وینو ډېره ارزاني ده، ... تا قصابي لیدلي؟

- څنګه مې نه ده لیدلې، زه په خپله څو کاله د قصاب شاګرد وم...

- نو چې دومره هم پوهیږې، منې دې واخله درځه...

په دوو څپړو کې یې درې منې ونیوې، د کاندار ته یې لا کاږه، کاږه کتل، ترې روان شو، هلته مخامخ تر ونه لاندې کیناست. شاو خواته یې وکتل، دواړه بې څپړو «لاس!» یې یوې منې ته ور وړاندې کړل، هغه یې په دواړو لاسو خولې ته کړه، هغه یې خوړه او د دکاندار په خبرو یې تبصره کوله:

- ... قصابي دې لیدلې! څنګه مې نه ده لیدلې، په دې خو زه هم پوهیږم چې د «قصاب» په دکان کې «وینه» بیه نه لري، هو د «قصاب» په دکان کې!

لا یې دویمه منه نه وه خوړلې چې بیا یې څه په زړه کې ور تیر شول، بیا یې د دکاندار خواته کاږه، کاږه وکتل:

- دې یې ماته رابنې چې د «قصاب» په دکان کې وینه بیه نه لری! ؟

پیښور ۱۳۷۳

کابلی خندا ! ؟

فکر کوم هغه د زنګ وهلې ځلې ډیره اوږده شپه وه ، هو ، ډیره اوږده ، ډیره سړه او ډیره درنه! ځکه چې موږ تر سهاره پورې سترګې پټې نه کړې ،تو له شپه زموږ د کورونو پرسر او زموږ د کورونو په شاوخوا کې د نارامو او سړي وژونکو ګولیو سرو لیکو او درنو غړونو سترګې او غوږونه یوې شیبې ارامی ته هم نه پرېښودل موږ به چې په هغه شپه د ځمځې وږې دربچې ته ورنژدې شو ، ستوری به مود سرو ګولیو د تیرښت بیرښت ترچتر هغې خواته لیدل ، داسې چې تا به ویل زموږ او ستورو تر منځ د اور سیخونه د بلتانه کرښې باسي. موږ اوس د تورتم په اوږو د اسمان پر خوا کتل ، او د کابل هغه روښانه آسمان مو اوس په دغه تورتم کې د اور تر پنجرو هغه خوا لیده ، زموږ په سمڅه کې جوړ قیامت و ، ځکه چې موږ خو اوس د چا خبره ښاریان شوي وو ، د ګهیځ مو ګهیځ راوړه او د بیګاه مو بیګاه ، یوه یوه ډیر تجربه کار سپین ږیری ایله دومره کړی وو چې د لسو پنځلسو شپو غم به یې خوړلی و ، او دانور نو ټول د پولی پرق ته لاس ترزنه حیران پاتې وو ، د ماشومانو قریادونه ، د ناروغانو سوې غلبلی دا ټول هغه څه وو چې « انسان » ورته حیرانیده ، هو « انسان »!

زموږ په سمڅه کې یو اځې خاله نجیبه یوائنی زړه ښځه وه چې کله به له نارینه وو سره ناسته وه او کله به بیا له یوه او بل کونجه ښځی پسې راغلې ، دا به یې په منځ کې کینولې وه او کیسی به یې ورته کولی ، خاله نجیبه د عمر په لحاظ تر شپیتو او ښتی وه ، خو هسې د څلویښتو ، پنځه څلویښتو کالونو ښکاریده ، هغه په کابل کې پیدا شوې وه ، ښوونځی ، پوهنځی دا ټول یې په کابل کې لوستی وو ، پلارونه او نیکونه یې په حبیبه او امانیه پاچاهیو کې لوی مخور او وزیران تیر شوي وو ، همداوجه وه چې هغې د کابل د هرې کوځې او ګذر تاریخچه په ځوشیبو کې درته ختموله ، هو ، هغې ته ، د شیرپور ،

شهرارا ، ده افغانانو ، چنداولو ، باغ علیمردان ، اندرابیو ، مرادخانیو کوچه علی رضا خان او نورو کو څو ټول اوسیدونکي یو یو معلوم وو او ښه یې پیژندل ، ان تر دې حده چې د نامې ښځو نومونه او کره وره یې ټول له دي ځخه پټ نه وو ، لنډه دا چې له خاله نجیبې سره د کابل د ښار په باب یو کتاب خبرې داسې هم وې چې ډیر لږ خلک پرې پوهیدل ، هو ، خاله اوس په دغو ټولو کړووړو ، او د کابل په باب له خبرو سره زموږ ګاونډۍ وه او زموږ د ډیرو ستونزو مشکل ګشاه! له هغې سره د خلکو خبره خدای ډیر ښه کړې وو ، نیمه ورځ به یې د قرآن په تلاوت تیریده ، زامن ، لمسیان ، کړو سیان دا ټول یې اوس له کابل څخه وتلي وو او اوس یوه داوه او یو یې کور ، یوه داوه او زموږ محله!

نژدې دوه کاله کیدل چې کابل داور او وینو شیطانانو د خپل غوبل ډګر ګرځولی و ، دوه کاله کیدل چې د دغه ښار د ټپاسه د امیدونو مرغانو دالوتنې توان له لاسه ورکړی و . دوه کاله کیدل چې خاله د چا په شونډې د کابلې خندا ښې ښبانې نه وې لیدلې ، دوه کاله کیدل چې په دغه ښار کې د یتیمانو د ژړا وو انګازې پورته وې ، او ټول ښار د شهیدانو ښار شوی و ، ځکه چې په هره څنډه کې به ډیره وره جګړه هم وشوه تر زرو لږ کسان پکې نه مره کیدل ، خاله په دې ټولو باندې خبریده ، هغه په دې خبره وه چې چهلستون څنګه وسو ، د جنګلک فابریکه څنګ لوټ شوه ، د میوند جاده څنګه په اور اووینو کې لاهو شوه ، دزاره ښار کوڅې او ګذرونه څنګه ګډوډ شول ، ده افغانان څنګه بې اوسیدونکو شول په شاه شهید کې څنګه کورونه هدیرې شول ، افشار څنګه دوحشت په تراژیدی کې چوراو چپاول شول؟ په دې ټولو خبره وه ، او نن دا دی په بې بی مهرو باندې هم وار راغلی واو دا ورته ناسته وه .

دسختې ځلې له زنګ وهلې شپې راپه دې خوا خاله په تپه ولویده ، موږ ټول حیران شوو چې په دې څه وشول؟ ولې داسې شوه دې به د سختو جګړو په قیامت کې موږ ته زړه را کاوه ، او تر خبره لاندې باندې به یې داوه چې!

– خیر دی په یوه پیرۍ کې دوه سقاوی راغلی ، هو ، دوه سقاوی ؟!

خاله د سقاوی په کال غنچه نجلۍ وه ، هغې به چې کوم انځور موږ ته له هغو کالونه وایه ، کټ مټ یې له اوسنیو شیبو سره ورته والی درلود . حتی په ځینو کړو ورو کې

دویمه سقاوی تر لومړی ناولی هم وه.

مور د خاله نا ځاپی په تپه لویدو ډیر خواشینی کړي وو، په سمڅه کې نور هم ډیر غمونه وو خو کله چې د خاله غم پری ور زیات شو، نور پر مور هم را تیاره شوه، ښار ټول په ویر او ماتم کې ښکیل و، په کو ځو کې چا انسان په سترګو نه لیده، مړی به خلکو تر هدیرې پورې نه شوای رسولای، اوس د هر کور په منځ کې یو، دوه قبرونه تر سترګو کیدل، ټول کورونه اوس هدیری هدیری وو مور هم خاله له سمڅی د باندې راونه ایسته. اخر چیری به مو بیولی وای؟ روغتونونه، ټول چور شوی وو، په ټول ښار کې یو لوی روغتون و د هغه ټول وسایل اوس د... خواته ایستل شوي وو، ډاکتران خو هم انسانان وو هغوی هم هر څوک په خپلو خپلو شوي وو.

مور دې ته وارخطا وو چې ګوا کی په خاله کومه کلکه ناروغي لګیدلې ده، هغې هم یوه دوه ورځې ځان همداسې نیولی و، مګر وروسته یې مور ټولو ته دا پیغام زیری شو چې هغه ناروغه نه ده، هغې د تیری جمعی په مبارکه شپه خوب لیدلی وه هو، خوب! هغی بی بی مهرو (ع) هغی چې د کفر د لښکرو په وړاندې یې خپل ټټر سپر کړ او د آزادی له بیرغ سره د بریو تر کول پورې ورسیده. خاله د جمعی په شپه همدا په خوب لیده چې ورته وایي:

- زما مزار ته د راتلونکی جمعی په شپه راشه، زما هډوکي د ځمکی پر سر پراته دی، زه یې بی عزته کړې یم، راشه زما پرده وکړه، د زمانې د بی حیاوو سترګې زما پر هډوکو مه لګوه، او که نه نور مې هډوکی اور اخلي، هو، راشه زما پرده وکړه!

خاله همدغه خوب لیدلی و، یوه دوې ورځې یې هیڅ خبرې ونه کړې، هغه ډیره خواشینې وه، نه پوهیده چې څه وکړي؟ له چاسره دحیا دغه راز شریک کړي. هغې په همدې فکر کې پوره دوه ورځې د زړه وینی وخوړې، هره شیبه به یې «بی بی مهرو» انا تر سترګو سترګو کیده او خبرې به یې په غوږو کې انګازي:

- راځه زما پرده وکړه، د زمانې د بی حیاوو سترګې زما پرهډو کومه لګوه...

له دریو ورځو ارامی وروسته خاله وه او تودې تودې اوښکی، هغې به کابل ورياد کړ، هغه شپې به و ریا دې شوې چې ښوونځی ته به تله، پوهنتون یې ولوست، ښوونکی شوه

او په سلګونو پیغلې یې وروزلې او په پای کې هیڅ؟ په دغه تکي به یې له تودو تودو اوښکو سره نرۍ نرۍ فریاد هم پورته شو:

– کابل، زموږ ښکلی کابل، زموږ د عاشقانو او عارفانو کابل، زموږ د خوښیو او خوشالیو کابل، زموږ د ځوانانو کابل، زموږ د امیدونو کابل، زموږ د ژوند کابل، د خندا وو کابل، د حیا وو کابل ...

کله کله به په همدغو فریادونو کې په خوب لاړه او ارامه به شوه، په دې خاطر چې ددې مو یو څه فکرو اړولی وي، هڅه مو وکړه چې کله کله یې په لوستلو باندې بوخته کړو، کتابونه موورته راوړل، هرچا چې ښه او جالب کتاب درلود هغه مو دی ته راوړل، یو ځل یې په یوه کتاب کې ولوستل چې حضرت عمر فاروق په ښار کې ګرځیده، له یوه کوره یې د ژړا غږ واورید، ورغی، ویې لیده چې د کور میرمنې یو دیګ چې ډبرې یې په کې اچولې پر اور بار کړی ماشومان یې ژاړي او ډوډۍ ډوډۍ چیغې وهي، عمر فاروق پوښتنه وکړه چې خبره څه ده؟ دا ډبرې ولې ایشوی؟ د کور میرمنې ورته وویل چې ډوډۍ نشته دا مې د ماشومانو د غولولو په خاطر په اور بار کړې دي څو په دې توګه یې تسل وشي، حضرت عمر د زاریو او ښښې لاسونه د الله پاک دربارته پورته کړل چې: ته ما وبښه چې زموږ په ښار کې د خلکو دغه حال دی او زه نه یم پرې خبر، ما ته زما د نا خبرۍ بښنه وکړه! هو، زما د نا خبرۍ!؟

خاله په دغه لوستنه هم شیبې شیبې په فکر کې لاړه، په دې باب یې فکر کاوه چې عمر فاروق له خدایه د خپلې ناخبرۍ بښنه غوښته او زموږ په ملک کې د پوره خبرتیا او ګناه بښنه نه غوښتل کیږي دهغه په زمانه کې دیوه او دوو کورونو هسې حال و، خو زموږ په زمانه کې په زرګونو خلک د خپلو ماشومانو د تسل لپاره د اور بلولو توان هم نه لري، پاچا ځان د عمر جانشین بولي خو په کړنو یې عمر «رض» سرټیټی دی.

په هر ډول دا ټولې خبرې ددې سبب شوې وې چې له هغه شپې را دی خوا دې خاله په ټپه کړي، اوس هغې دې ته سترګې په لاره وه چې د جمعې مبارکه شپه راو سیږي او دا د «بی بی مهرو» پرده خوندي کړي. اوس نو هره شیبه داوه او د بی بی انا خبره:

– راشه زما پرده وکړه، د زمانې د بې حیا وو سترګې زما پر هډوکو مه لګوه ...

دې خبرې به یې په مغزو کې داسې درنې انګازې کولې چې تا به ویل د غرونو په منځ کې ولاړېږي او هاتفي چیغې اورې.

هو، راشه، راشه، زما، زما، پرده، پرده، وکړه، وکړه ...

مور نژدې يوه اونۍ د جمعې مبارکې شپې ته سترګې په لاروو، د پنجشنبې په ورځ خاله يو ختم هم وکړ، مور ټولو په سمڅ کې د قرآن شريف تلاوت وکړ، هغه ورځ په ټوله څله کې يواځنۍ ورځ وه چې مور په مړه ګېډه حلوا وخوړه د ماسپښين لمونځونه شوي وو چې مور خاله د بي بي انا د مزار په لور وخوځوله، هوا ډېره يخه وه، د واورې په نرۍ لاره مو حرکت وکړ، لږ لږ واوره هم اوريده، ځکه نن لږ جګړه هم ارامه وه او کـه نه کله مـوږ له سمځې د باندې راوتلای شوو، پر مـوږ د اختـر ورځ همـاغـه ورځ وه چې واوره به اوريده ځکه په هغه ورځ موږ لږ ارامه ساه ايستلای شوه.

موږ لا د بي بي د مزار لوړو ته نه وو ورنژدې شوي چې جګړه مارو پر مـوږ له هيبتـه ډک غږ ونه وکړل:

- بيرته وګرځئ او که نه...

زموږ له منځه يوه غږ پرې وکړ:

- دغه زړه زيارت ته بيايو، ځو او بيرته راځو!

- دلته زيارت ميارت نشته، وړاندې را نه شي.

مـوږ کـه هر څومره زارۍ ورتـه وکړې خو هغوی زموږ زارۍ ونه منلې او مـوږ يې د بي بي انا زيارت ته پرنښـودو خاله چې کله دا ځواب واورېد، حال يې ځای پر ځای بل ډول شـو، ځـای پر ځـای کيناسـتـه، تر لاس مـو راونيـوه او د غـونډۍ له لمنې مـوکـرار کـرار را ښکته کړه، کله چې د غونډۍ پای ته راورسيدو، خاله نوره د تلو هم نه وه، په څه سختيو مـو تر کـوره راورسوله، د جـمعـې مبـارکـه شـپـه مـو تر سـهـاره ژوندی ورسره تيـره کړه. سخته شپه وه، ډېره سخته او درنه! لا لمر نه و را ختلی چې خاله نوره زموږ په نړۍ کې نه وه، هغې د بي بي انا هڅوکی د زمانـې د بي حيا سترګو له کتو څخه يوې خواته نه کړل، هغې د بې پردې خلکو د زور له لاسه د بي بي انا پرده ونه شوای کړای، هغې تر وروستې سلګۍ پورې د بي بي مهرو د خوب فريادونه خپل فريادونه کړل هو فريادونه چې:

- راشه زما پرده وکړه، د زمـانـې د بي حياوو سترګې زما پر هڅوکو مه لګوه، راشه، هو، راشه!!؟

کابل ۱۳۷۲

ګلمجمه ببو!

نن سهار وختي ويښه وه، په ځای کې لټ په لټ اوښته، لا سهار رڼا نه ورته ښکاريده، لا يې په زړه کې داور تيريده چې: «دا په خوب ويده راويښ نه کړم!».

ځکه له ځايه نه خوځيده او ختلی زړه په ځای کې پرته وه.

رڼا شوه، د ملا آذان يې ترغوږ شو، خو لکه چې زياته پاملرنه يې ورته نه شوه ځکه چې دا تر هغه د مخه ويښه وه، تر هغه د مخه يې څو څو ځلې خدای ياد کړی و او مرسته يې ترې غوښتې وه، خپل تقدير يې پرې سپارلی و، هو تقدير: «ستا په رضا زما رضاده ...»

د انګړ په منځ کې د خړو اوبو لښتي ته ودريده، اوبه روانې وې، خپله څيره يې لکه په ماته هنداره کې تر سترګو شوه، ورته ځير شوه، خو دې چې هر څومره په ځير ځير په کې وکتل خپله څيره يې په کې سمه ونه ليده، په فکر کې شوه، اوبه روانې وې او دې ته ورته يوه څيره په کې ښکاريده، په فکر کې بيګانۍ خبره، هو هغه خبره چې بيګانی بګيوان ورته کړې وه ورتيره شوه:

- ګلمجمې ببو دې سړي ته هم څنګ کې ځای ورکه کنه!

- ما ته وايې؟

- هو، کنه نو چا ته وايم!

په ځيرځير، داسې چې تا به ويل په سترګو کې يې وخوړو ورته وکتل:

- که زما په څنګ کې د هر ... او سړي لپاره ځای وای، نو اوس به مې پر تاغوندې ... سترګې نه لګيدې او تر دغه ځايه به بدې ورځې نه رارسولم، تاسې لکه چې سړي د خپلو ...

بګيوان نور د غږيدو نه و، نورې يې سترګې هم پورته نه شوې، خو هغې وروستی

خبره هم ورته وکړه: زه ګلمجمعه نه یم زه «افغانه» یم، هو، «افغانه»!

ټوله شپه په همدې فکر کې وه او د «ګلم جمې ببو» په نامه یې زړه خوږین خوږین کیده، سهار هم چې پورته شوه او خړو اوبو یې ځیره لکه څنګه چې وه هسې نه ښوده، نوره هم په اندیښنو کې شوه، نور یې هم زړه په نا امیده بیړۍ لا هو شو، هغې ډیرې ترخې شپې ورځې لیدلې وې، له هغې څخه په اور او وینو لاهو ښار پاتې و، کور یې پاتې و، د خاوند یې تر اوسه د مړي او ژوندي پته نه لګیده، له څو ماشومانو سره یې ځان تر پیښوره را رسولی و، د یوه ماشوم په کینه پښه کې یې د بم پارچې تر اوسه پاتې وې. کله به یې چې د هغه ځیرې ته په مورنۍ مینې سره وکتل او بیوسۍ به یې کاته وژړول اور به وربانديې بل شو، خو له زړه خوراکه یې پرته بله چاره نه درلوده. هغې ټول امیدونه له لاسه ورکړي وو او د ناامیدو په دنیا کې هغه د نوم او ننبان، هغه دعزت او شرف،هغه د سپڅلتیا او صمیمیت پرښته،هغه د دوو «ناهیدو» مور چې د «سرو» او «سپینو» شیطانانو په وړاندې یې د «قربانۍ» د اختر لاره ونیوه، هغه نن د هرکس او ناکس په خولو کې لویدلې وه او هغې «دنازببو» نن په هغه بوینه بګۍ کې دومره ځای نیولی وچې هغه بګیوان هم د دې دنامه عزت ونه ساته:

- ګلم جمې ببو دې سړي ته هم څنګ کې ...

- ما ته وایې؟

- او، کنه نو چا ته وایم ...!

لمر نوی سر را پورته کړی و ،چې دې لا خړو اوبو ته کتل، اوبه روانې وې، او دې لا ځان همداسې لکه په ما ته هنداره کې لیده !!!

پیښور ۱۳۷۳ جوزا

د نیلوفر گل

د هغې په غاړه کې د نیلوفر گل نن تر پخوا ښو ښو ځلې ښکلی ښکاریده، نن پنجشنبی وه، هو، پنجشنبی چې د جمعې شپه یې پر قدمو باندې را روانه وه، هغه به هره پنجشنبه هدیرې ته تله، او هره پنجشنبه به یې د گلانو بیلا بیلی گیډۍ له ځان سره هدیرې ته وړې او هلته به یې د خپل محبوب په قبر باندې ایښودې. په دغه ورځ یې د گلانو له گیډۍ سره یو ځای، یو نیلوفر هم په خپله غاړه کې وتومبه او په پیغلوټو نازونو او قدمونو د هدیرې پر خوا وخوځیده، تر سترگویې بی د هدیرې له بیرغونو، بل څه نه کیدل، یواځې چې کله به یې خپل کاته رالنډ کړل نو بیا به په نیلوفر کې ډوب ډوب وو او خدای شته چې نن یې یو څه خاطر هم جمع و، نازونه او قدمونه یې هم ډاډ من وو، داسې چې گوا کی د هدیرې په لار کوم مل هم ورسره دی، د خپل آشنا قبر او د هغه رپاندې جنډې یې د سترگو د اوښکو تر څپاو ورهغې خواکې له ورایه ښکاریدی، د چا خبره په بله دنیا کې روانه وه چې یو ځل یې یوه زمزمه تر غوږو شوه، هو، زمزمه:

ښاپیرۍ! ته هره پنجشنبه په همدې نازونو او قدمونو هدیرې ته ځې؟

دې یوې او بلې خواته سترگې واړولې راواړولې، خو څوک یې تر سترگو نه شول، څو قدمونه یې نور هم مخ په وړاندې واخیستل چې بیا یې غږ تر غوږ شو:

– ولې ځواب نه را کوې؟

دا په ځان نه پوهیده خو د دې له خوا هم د نوموړي غږ په ځواب کې یو څه ویل کیدل:

– هو، هره پنجشنبی مانازونه او یادونه، په ځان پسې را کاږي، ځکه ځم: ته نه راسره ځې؟

– درسره یم خو تر یوه ځایه.

- ولې تر هغه ځایه چې زه روانه یم نه راسره ځې ؟

- شاید زه تر هغه ځایه ونه رسیږم.

- ولې ؟

- ځکه چې زه لا تر اوسه د نازونو او قدمونو په دردونو او خوندونو نه پوهیږم.

په همدغه خیال او د فکر په ځوړند تال کې روانه وه، همدغه خبرې یې همداسې زمزمې او انګازې اوریدې. یوې او بلې خواته یې هم څه نه لیدل او نه یې اوریدل، یوائې وروسته وروسته په دې پوه شوه چې دا ټولې خبرې دا د ګریوان له لوري اوري، هو، د ګریوان له لورې، چې بیا یې بله پرده پیل شوه:

- هغه ډیر در باندې ګران و ؟

- هو.

- هغه څه ښیګړی درلودې ؟

- د هغه یو ښیګړه دا وه هغه څه چې د ډیرو خلکو خوښیدل هغه د ده نه خوښیدل، لکه د تظاهر قانون د تظاهر ایمانداري، او د تظاهر عبادت، او نور...

- په څه خاطر ؟

- په دې خاطر چې له نامه پرته بل څه نه وو.

- دا یې ستا په نازو نو او قدمونو څه ؟ نور یې څه کول ؟ هغه څه راته ووایه چې ستا نازونه او قدمونه تری ځاریږی ؟

- هغه یوائې یو ټکی و چې دی هم نه پرې پوهیده او هغه دا چې د ده د نازونو او قدمونو د اروا یو ګل خوښیده.

- هغه کوم ګل و ؟

- ... ؟

او د زمزمو او انګازو دا پرده پای ته ورسیده. د هدیرې په منځ کې سوالګر و ماشومانو د هغې لمنه کلکه ونیوه، څو خیرات ترې واخلي. چا ته یې غوړې ډوډۍ، چا ته یې خوږې پتاسې او چې هغه خلاصې شوې، نو څه پیسې چې ورسره وې هغه یې هم پرې وویشلې، ټولو دې ته کتل او ددې په سترګو کې به یې د هغې محبوب ته د عاوې کولې.

هغه د خپل شهید د قبر څنګ ته ودریده، دعا یې کوله او که یې د زړه درد ورسره نیماوه. ژړل یې او که د هغه تر خاورو لاندې وچ ځیګر یې داوښکو په باران لمداوه. هو، له دغو دوو خو یو څه کیدل ځکه چې ژړل یې.

ډیرې شیبې د خپل شهید د خپل محبوب د قبر په څنګ کې کیناسته، ډیرې دعاوې یې د خپل محبوب په نامه وکړې، څو څو ځلې یې په نکریزو سره لکه په وینو سره لاسونه د خدای ج دربار ته پورته کړل، د ګلانو وړه ګیډۍ یې پر قبر کیښوده، د نیلوفر ګل یې هم له غاړې را ویوست، د ګیډۍ په منځ کې یې کیښود. او ګیډۍ پرښکلې شوه. داسې چې ورته وبه دې کتل نو فکر به دې کاوه چې ګیډۍ سرې ته خاندي.

خو دا په لنډو قدمو بیرته ترې روانه شوه، په ژړا یې ځان ښه ستړی کړی و، بیا یې په لاره کې هغه خبرې ذهن ته را غبرګې شوې، یوه یوه یې په ذهن کې داسې انځور یدې لکه چې ژوندی یې په مخ کې تیریږي.

- ښاپیرۍ ته هره پنجشنبې په همدې نازونو او قدمونو هدیرې ته ځې؟
- ولې ځواب نه را کوې؟
- هغه ډیر درباندې ګران و؟
- هغه څه ښیګړې درلودې؟
- دا یې ستا په نازونو او قدمونو څه؟ نور یې څه کول؟
- هغه څه راته ووایه چې ستا نازونه او قدمونه ترې ځاریږي؟
- هغه کوم ګل و؟

دا پوښتنې یې ټولې یوه یوه د ذهن په پرده راغبرګې شوې، مګر دا ځل یې ځواب نه و، له دې خوا چې روانه وه، دا هره پوښتنه به لا شوې نه وه چې ځواب به ورکول کیده، مګر دا ځل څو څو ځلې د دې په ذهن کې راغلې او لاړې خو ځواب نه شوې، دا هم حیرانه شوه، نه پوهیده چې ولې؟

په لاره روانه وه، دا ځل یوا ځې یوه ګیله دې خدای ته درلوده، همدغه یې په ذهن کې تله را تله.

- خدايه ما خو لکه ځينو غونډي تا ته کله سوال نه وکړي چې:

په پيرشهباز مې چار ګل کيږده - زيارت يې درونـد دی ګوندی پيغله کونډه شمه.

او دا لنډۍ بـه يې څـو څـو ځلې تکرار کـړه، خپلو سـرو منګولو ته به يې وکـتل، تر سـتـرګـو بـه يې داوښکو تر هنداري هغـې خـواتـه وينی وينی شـول، او په نازونو بـه يې قدمونه اخيستل، خو د پور تنيو پوښتنو، نه ځوابونو ته فکر وړي وه، هو فکر!

هغې دا ټوله اونۍ همداسې، په همدغو سرګردانيو کې تيره کړه، داسې شوې وه چې تا به ويل چا جادو پرې کړی دی، هغه صحنه چې دا هډيرې ته په کې روانه وه، هغه يې له ياده نـه وتـه، همـدې ته يې تلوسـه وه چې کله به د پنجـشـنبی ورځ او د جـمـعی شـپـه را رسيږي، څو بيا د خپل آشنا د قبر په لور روانه شي او هغه خبرې يو ځل بيا واوري.

- ته هره پنجشنبه په همدې نازونو او قدمونو کې هديری ته ځې؟ ...

****

او بله پنجـشنبی هم راورسيده. لکه د پخوا په شان يې د تګ تيـاري ونيـو، لاسـونه يې تيـار سـره وو، سـترګې خويې هسـې هم دايو يونيم کـال نه وې تورې کـړې ځکه چې د زمـانې خبـره وه، برابر مـاسـپښـين و، سـيـوري او ښتي وو، بيـا يې د ګـلانو يوه ښکلی ګـيډۍ تيـاره په لاس کـې نيـولې وه، هو د ګـلانو ګـيډۍ! دا ځل يې د تيرې پنجـشـنبی د نيلوفر په ځای يواځې يوه ګلاب ټولـه ګـيډۍ ښکلې کړې وه، ښکلی ګـيډۍ وه، سترګې نه ځينی اخيستل کيدې، خو د ښاپيرۍ د حسن په رنځوره ښکلا کې د هغې ښکلا ډوبه ډوبه کيده، هغې ته خدای بل ډول ښايست ورکړی و.

هغه د هديرې پـه لور وخوځيـده، نازونه او قدمـونه يې هم هغه ويرجن نازونه او قـدمـونه وو ، بيـا يې په فکر کـې د تيـرې پنجـشنبی زمـزمـه ورتيـره شـوه او په غـوږ ونو کـې يې انګازی کړې:

- ښاپيرۍ ته هره پنجشنبه په همدې نازونو او قدمونو هديری ته ځې؟

تيره پنجشنبـه يې داخبره اوريده داسې چې ګوا کی څوک پوښتنه ترې کوي، مګر نن يې په فـکر کـې را ګـرځيـده، پـه هغـه ورځ دې دغې خبـرې ته ځـواب هم نه وايه، خـو ټول ځـوابونـه هم دې اوريدل، څـو څـو ځلې يې هم هغـه خبـرې ، هم هغـه پوښـتنې او هـم هغـه

ځوابونه په فکر کې لاړل راغلل، تر هغو چې په همدې فکر کې هديرى ته، هو، هلته چې يوې خاموشه دنيا يې سترګو ته هر کلي وايه، او هلته چې د دې د درد او اميد وروستى تم ځاى و ورسيده، له يوې او بلې خوا بيا د سوالګرو ماشومانو سترګې پرې ولګيدې، مخکې تردې چې د دې په اننګو د اوښکو تود کاروان را وخوځيږي، ټول يې مخ کې ودريدل او د دې په سترګو کې يې د دې محبوب ته د دعا لاسونه پورته کړل.

ډيرې شيبې هلته کيناسته، بيا يې خپل ډک زړګى ښه خالي کړ، د ګلانو ګيډۍ يې د خپل محبوب په قبر کيښوده، د نورو ګلانو په منځ کې ننى ګلاب د تيرې پنجشنبې د نيلوفر په شان ښکلا نه کوله، کله چې دې ګيډۍ په قبر باندې کيښوده، هم دا خبره يې په زړه کې ور تيره شوه.

د کور په لور وخوځيده، ډير يې تر شاشا را وکتل په ننۍ ګيډۍ يې مينه ماته نه شوه، بيا يې د تيرې جمعې خبرې په فکر کې را وګرځيدې:

- ته هره پنجشنبې په همدې نازونو او قدمونو هديرې ته ځې؟

- هغه ډير در باندې ګران و؟

- هغه څه ښيګړې درلودې؟

او يا دا چې بيا به يې د نومور پوښتنو ځوابونه په فکر کې لاړل او راغلل:

- هو، ځم ته نه راسره ځې؟

- هو،

- د هغه يوه ښيګړه داوه هغه څه چې د ډيرو خلکو خوښيدل او له نامه پرته نه وو هغه د ده نه خوښيدل هو، لکه د تظاهر قانون، د تظاهر ايمانداري د تظاهر عبادت او ...

هغې د تيرې پنجشنبى په شان پوښتنې او ځوابونه بيا وانه وريدل، دا خبره اوس د دې لپاره پوښتنه ده او فکر ورته وړى وه.

لوړ مازديګر و چې بيا يې د کلا د مخې په ګلانو باندې سترګې ولګيدې، زړه يې را پورته شو، د نيلوفر ځوانى يې د هوس په هيلو يرغل وکړ او په زړه يې د مينى ډاډمن شپول راتاوه کړ. څو شيبې يې په ژړغونو سترګو او سويو اميدونو کې د نيلوفر ځوانۍ ته په مينه مينه وکتل، د هغه په کتلو کې يې د تيرى پنجشنبى پوښتنى او ځوابونه يو

یو بیا د فکر په اوږ دو او لنډو کې را غبرګ شول، هرې خواته به یې چې وکتل، ګل ګل به ورته په خندا و خو نیلوفر ته به یې چې سترګې واړولې بیا یې بلې خواته د کتو اجازه نه ورکوله، د دی هم په نورو ګلونو مینه نه ماتیده او د ځوانۍ د احساس تر ایرو لاندې سرو سکروټو تسل یې له نیلوفره پرته په نورو نه کیده، تر هغو چې ماښام شو او د نیلو فر ښکلا د تور تم په څپو کې د دې د دیدن له ولکو تته شو.

کابل ۱۳۷۱

بسمل

وايي چې «بادنه وی بوټې نه ښوري» په دوی کې هم تر خیر شر ډېرو، د بربرو په شان پر کابل را ننوتل هر څه چې په لاس ورغلل، هغه يې د «غنيمت» په نامه په خپلو بډو ومنډل، دوی په ښار باندې لکه «انسانان» رانه غلل، بلکې د يوې بدمرغه ناروغۍ په شان پر ښار باندې، هو پر کابل باندې، پر ښکلي کابل باندې، هغه چې پښتنو پيغلو به په سندرو کې هم پر هغه باندې ښيرا وې نه لورولې هو، ښيراوې: «کابل ته مه وايه چې وران شې - پکې پراته دي ښه ځوانان کاږه بريتونه»

خو دوی په کابل کې نه ښه ځوانان پرېښودل او نه ښه ځايونه، هر څه يې وران کړل، هر څه دغې ناولې وباتر خپل کومې تير کړل، ډيره بده ورځ يې د خلکو په برخه کړه، ډير درانه يې سپک کړل او ډير سپک د درنو په ځای کيناستل خو درانه نه شول، مور دا ټوله تراژيدی په سترګو ليدله، مور ليدل چې څنګه د کابل ځوانان وژل کيدل، مور ليدل چې دا ښار څنګه وسو، څنګه لوټ شو او څنګه دغې د جنګ تورې وبا په خپلو تورو کرغيړنو منګولو نيولی و او ارام ساه ايستلو ته يې نه پرېښود، هو، مور دلته هر څه وليدل، هو هر څه!

په دغو ورځو کې زمور يوه خپلوان يوه ورځ زمور کره يوه جالبه خبره راوړه په چای سره ناست وو چې يو ځل يې تر خوله را ووتل:

- خبر نه يې!
- په څه؟
- بهادر خان قوماندان هم کابل ته راغلی.
- هغه د زنګی شپانه زوی؟
- هو، خو پام چې اوس دې داخبره ده ته تر خولې راونه وځي، هغه اوس په لسګونو،

ټوپکوالا، موټر او ... لري اوس هغه بهادري نه دی، له هغه اوس بهادر خان جوړ شوی، هو بهادر خان! هغه ... صاحب ته ډير نژدې سړی دی.

خبره همدلته پای ته ورسيده، ما بهادري ليدلی و، زه به چې په ژمي کلی ته ولاړم، هلته به مې د ښوونځی هلکانو ته کله ناکله د ښوونځی درسونه ويل، په دغو هلکانو کې يو همدغه «بهادری» چې هغه وخت به کليوالو ليونی باله ماته راته او ما به درس ورته وايه، زما زړه يې را خوږين کړی و، ځکه په درس خبر هم نه و، پلار خوار کې به يې په زور راليږه، ما هم د زړه وينی ورسره خوړې او درس به مې ورسره وايه.

يوه ورځ ما سپينبين له يوې جنازې څخه ستړی ستومانه کورته راورسيدم، زموږ په کوڅه کې د توغندی گولی لگيدلې وی څو تنه په کې ټپيان او مړه شول، په دغه ورځ هم له همدغي غمجنی پيښی را ستون شوی وم، رښتيا چې ډير خواشينی وم، زموږ د هغه گاونډی ځوانی د «خماری» تر پاچاهی ماته اوچته ښکاريده په همغه فکر کې وم چې زموږ د کور مخی ته، ډير موټرونه ورديدل، لور مې وروکتل وارخطا شوه:

- موټران ... وسله وال ... ته راشه پلاره!

تر کړکۍ مې وروکتل، ډير موټرونه ودريدل ډول ډول خيرې څوک را کښته شول او څوک هم هلته په موټر و کې کيناستل له ټولو سره وسلې وې، ما خپلې لور ته وويل چې د چا خپلوان به وی، ورکره راغلل، مالادا خبره نه وه کړې چې زموږ دروازه يې را وټکوله:

- ... په کور کې شته؟

- هو،

- ورته ووايه بهادری وطندار دې راغلی.

زه ور ووتم، جگ ځوان مې مخی ته په خندا شو، روغبړ مې ورسره وکړل، کورته مې را دننه کړل، په مهمانخانه کې کيناستو نژدې څوارلس، پنځلس کاله کيدل چې ما د کلی کور ځوانان يو هم نه وو ليدلی، ټول يې را معرفی کړل، خو ما د پلرونو د نومونو له مخې پيژندل، د تيرو کلونو يادونه مو تازه کړل، د څوارلسو کلو په اوږدو کې چې بهادر خان کومې بهادری کړې وې هغه يې يوه يوه راته بيان کړی، دا يې ټولې راته وکړې چې څومره ښوونکی، ضابطان، مامورين، ملايان، ملکان، د عزت او ابرو خاوندان يې په

څه ډول وژلي دي، دا يې هم راته وويل چې څو څو ځلې ده د غزنی په ښار يرغلونه کړي وو او ډير کورونه او زيارتونه د ده د يرغلونو په نتيجه کې وران شوي وو، او په پای کې يې دا هم راته وويل چې: نور دا ناروا کارونه نه کوم... اوس خو واک ...!

بهادری په همدې ډول تل زموږ کره تلو را تلو، څو څو ځلې يې ماته تر غوږ را تيره کړه چې «... صاحب ته به دې ور وپيژنم» خو ما به ځان ترې گوښه کاوه. ډيره موده لا نه وه تيره چې په کابل کې جګړې ونښتې، په هغه ځای کې چې بهادری او د ده ډله پراته وو هلته ډير سخت جنګونه کيدل، خو بهادری هم ورته تينګ شوی و، زما هغه خپلوان چې له ده سره يې ناسته پاسته درلوده، هغه به په ډير وسختو حالاتو کې ده ته ځان ورساوه او د ده پوښتنه به يې کوله ځکه چې زموږ د سيمې بهادر خان اوس په کابل کې بهادری کولی او د دغه ښار اوسيدونکی به يې شړل او وژل. دومره شته يې تر لاسه کړل چې نور يې په پټولو باندې حيران و، او دومره انسانان يې د مرګي په لور وخوځول چې نور نو له دې يو رنګه وژلو « په ګولۍ وشتلو، او حلالولو » ستړی شوی و، نو ځکه يې د انسانانو په وژلو کې هم د زمانی له نوښته څخه کار اخيست، په دې مانا چې په مختلفو ډولو به يې خلک وژل، او د جنګ لوی قوماندان صاحب به هم هغه د خلکو خبره لکه خپل زوم داسې نازاوه.

ما په هغو سختو جګړو کې يو ځل بيا هم وليد، ما ورته وويل چې: تا خو توبه کړی وه چې دا ناروا کارونه نور نه کوم خو ده خبره په بله کړه يوائې يې دا تر خوله را ووتل:

- ... جانه ته خو پوه سړی يې، زموږ په خبرو مه غوليږه زموږ خبره تر توبې اوښتې ده. د دې هلکانو «وسله والو» تينګول خو آسانه خبره نه ده، دوی قمار وهي، چرس څکوي، هلکان...، که دوی ته ووايي چې جګړه مه کوی، فکر کوم چې ما به هم ژوندی پری نه ږدي. ته بايد موږ زموږ په سترګو وګوری نه په خپلو، موږ چې يو ځای په قرآن لاسونه کيږدو، سمدستی خپل ځای بدلوو او وايو چې هلته مو قرآن سره کړی ودلته خو مو نه دي کړي! خو زما خاطر يې را جمع کړ او پوه شوم چې: « د سړې او که سپينی خوشۍ ټکول دی »

په هغه ځل يې چې خدای پامانی کاوه نو زما خپلوان ته يې مخ ور واړوه چې:

- په دې ورځو کې راشه چې « بسمل رقص » در باندې وګورم.

مور يې ټول حيران کړو چې دا څه وايي ، هغه خوراکي ورته وويل:

- هغه يې لا څه شی وي ؟

- ته خو راشه ډېره جالبه ننداره ده ، ان ... صاحب يې هم ننداري ته راځي.

****

نژدې شل شپې کيدې چې مور بيا له بهادري « بهادر خان » څخه خبر نه شوو زما خپلوانو څو څو ځلې زما تر غوږ را تيره کړه چې « بسمل رقص » يې څه دي چې بهادري يې دومره ستاينه کوله ، زه هم نه وم خبر او نه په دغه نوې نومونه « اصطلاح » پوهيدم ، مور تر ډېره حده داسې فکر کاوه چې شايد دا به د ډيرې ژورې نيشې په حال کې ګډا ته ويل کيږي ، او يا دا چې شايد کومه باندنۍ ګډا وي اوس به دلته دود شوي وي ، داسې نور اټکلونه مو هم کول.

دا خبرې به مو د بهادر خان د معما په باب په ذهن کې را ګرځولې. يوه شپه د بهادر خان د قرار ګاه په سيمه باندې ډيره درنه جګړه وشوه ، زمور خپلوان د هغې شپې په سهار هو ، په سهار چې د کابل آسمان د اوږدې شپې دجګړې په دوړو او ګردونو باندې خواشينی خواشينی و د بهادر خان پوښتنی ته ځان ورساوه ، هغه يې وموند په يوه پښه باندې يې د توغندي کومه پارچه هم لګيدلې وه ، يعنی دا چې عادی قهرېږي دوې ځلې او درې ځلې اوچت شوی هم و. د هغې ښکلی ودانۍ په چمن کې چې شاوخوا ته يې « اوږې توغندی » دلې دلې پراته وو د پسرلی لمر ته ناست وخوږه پښه يې غزولې وه ، له ورايه داسې ښکاريده چې ګواکې لګيدلې ده ، يوه نيم ځوانکی هلک دم په دم چلم ورته اور کاوه ، د وطندار په ليدلو ډير خوشاله شو لومړی خو يې په ځوانکی هلک غږ وکړ:

- هلک چلم سور کړه ، له هغو ليونيو چرسانو څخه يې را واخله. چای هم دم کړه ، سرداري چاي!

- په ستر ګو.

بيا يې يو بل ببر سری راوغوښت:

- ببره بچيه! په نيولوشويو کسانو کې دې يو ښه مزی ،او په غوښو پټ د « بسمل »

لپاره برابر کړه، هو، په غوښو پټ چې تر ډېرو وخوځېږي.

- هغه پرون مو چې ونیول، یو په کې «بسمل» ته ښه جوړ دی، هو، ښه سور دی او ښه مزي!

- نور نو ته پوهېږې او کار دې.

د کابل د پسرلي شپې او ورځې وې، له غرمې وروسته به نري نري شمال لګېده پخوا دا د کابل د خوښیو او خوشالیو شپې ورځې وې. د میلو شپې وې او د خنداوو د نا پایه زوږ نو هنګامې. د پغمان د ښکلا، د چهلستون د چکرونو، د بربڼ د نازکو او نازولو ډمامې به تل په همدغو شپو کې تودې وې، او په همدغو شپو کې به کابل سر تر پایه ګل و او ګلستان، خو اوس د مرګ ځپو، د مرګ استازو د کابل هم هغه اروا په خپلو منګولو کې نیولې وه او ساړه بادونه پکې چلېدل را چلېدل، د کابل شین آسمان اوس خړرنګی شوی و، اوس به د پسرلیو په بارانی ورځو کې د زانو کتارونو هم خپلې لارې چپولې او پردغه خوا نه راتلې، د هغوی پر ځای به هلته او دلته د کارغانو دوه او درې په هوا کې ښکارېدل چې نه به د چا ورفکر وا ونه د چا ښه ایسېدل.

تیر ماسپېښن و ډوډۍ، چای وخوړل شول، د لمانځه خو چا نوم هم وانه خیست او نه د چا په یاد و تول همدې ته هوسېدل چې د ننی، مزي او په غوښو پټ یرغمل د بسمل نڅا ووینی، که څه هم دوی ته دا کار نوی نه و خو دا ننداره اوس د دوی تفریح شوې وه او د دوی د غم غلطېدو یو شیبه، ټول همدې ته سترګې په لاره وو چې دا ننداره باید ووینی، څو شیبې وروسته یې هغه لاس تړلی راویوست، سترګې یې په آزاده هوا کې لکه د لیچ نیولی په شان رپیدې او لمر ته د کتلو توان یې نه درلود، هلته مخامخ یې ودراوه، ببر سری یې له خپلو تولو ببرو او خیرنو ویښتو سره سره لکه د دوزخ ماحصل ځنګ ته ودرید او د بهادری امر ته یې کتل، بهادري د سر په خوځولو اشاره ورته وکړه او ببر سري په خپل کار پیل:

د ببر سري په کیڼ لاس کې چاړه او په ښی لاس کې ساتول «ساطور» په رڼا ورځ په «سړی» خوب راواسته دوه درې ځلې یې د چړې په څوکی باندې داسې چوخ کړ چې بدن به یې نه وینی کیده، مګر د هغه «ګنهکار!» هیجان به یې وار په وار زیاتاوه، د دی

لپاره چې د اصلي عملیې « بسمل » لپاره یې ښه تیار کړي وي، نو څو ځلې یې نور هم د چاړې په څوکه وځوراوه، او په هر وار به لکه برښنا یې چې نیسي پورته، پورته غورځیده، ببر سرې خیرن به تر ده هم پورته پورته غورځېده، لویه بدمرغي داوه چې د هغه یوه خبره هم چانه اوریده، لس پنځلس ځلې یې سرې ته ځور ورکړ، څو چې په پای کې یې په ډیره بیړه، هو د سترګو په رپ کې سر او دواړه لاسونه ور پرې کړل، هغه ~~یې په~~ ملا کې په یوه پړي تړلی و چې هغه یوې او بلې خواته له لویدو څخه وساتي او چې کله یې سر او لاسونه پرې شول، بیا هم هغه ژوندې و هغه بیا هم د ژوند په لور هڅه کوله، د هغه اروا له خپل تن څخه په رضا نه وتله، یوې او بلې خواته اوښته او را اوښته، پرمخ یې هڅه کوله، پر شاتله، یوې او بلې خواته کوږ ووږ کیده، اروایې په کالبد پسې خوځیده، خو دوی په ورته خندل او د هغه « ګنهکار ! » په دغو حرکتونو یې د « بسمل ګډا » نوم ایښی و. هغه تر ډیرو ژوندی و، تر ډیرو یوې او بلې خواته خوځیده را خوځیده، لا تر اوله نندارې پای ته نه وه رسیدلې چې زموږ خپلوان تر څوکې کښته راولوید او په ځان نه پوهیده، تول په هغه را غونډ شول، هغه یې را پورته کړ. بهادري په غیږ کې ونیو او دعایې کوله چې وطندار یې په څه نه شي، په هغه یې یخې او به زر واچولې خو د « بسمل ګډا » ننداره لا پای ته نه وه رسیدلې تر اوسه چې نژدې شل دقیقې کیدې هغه لا خوځیده، هو لا خوځیده!

د ماښام آذانونه لا نه وو شوي چې زه په روغتون کې د خپلوان سر ته ودریدم، تیاره وه، سم نه راته ښکاریده، ځنګ ته یې کیناستم، سترګې یې پټې وې، څو ځلې مې غږ پرې وکړ چې سترګې یې لږ پورته شوې په مړاوو مړاوو یې راته وکتل، هڅه یې وکړه چې ډیر څه راته ووایي، خو نه کیده، یوائې یې په ډیره سختۍ تر خوله راووتل:

... ما ... ما ما دي ... بسمل ... ګډا ولیدله...

زه تر سهاره ورته کیناستم، نور څه یې تر خولې را ونه وتل، لا لمر سم نه وختلی چې موږ د هغه مړی له روغتون څخه راویوست، خپلوانو به چې د هغه د مرګ پوښتنه کوله موږ نه پوهیدو چې څه ورته ووایو! ؟

کابل ۱۳۷۲

PROPERTY OF ACKU 5516

د لیکوال په باب:

ع. رشید د غلام سخی رشید زوی د غزنې ولایت په رشیدانو کې په ۱۳۳۵ کال کې زیږیدلی دی، لومړنی زده کړې یې په رشیدانو، لیسی دوره یې د شلگر (اندړو) او د غزنی د مرکز د سنایي په لیسو کې پای ته رسولې دي. په ۱۳۵۵ کال کې د کابل پوهنتون د ادبیاتو او بشري علومو د پوهنځی په پښتو څانگه کې داخل شو لسانس او ماستری زده کړې یې په همدغه پوهنځی کې سرته رسولې دی له ۱۳۶۰ کال څخه را په دې خوا په پښتو څانگه کې داستاد په توگه دنده ترسره کوي. علمي رتبه یې پوهندوی ده د پښتو او سینو ادبیاتو او ادبي کره کتنې په برخه کې څیړنی او تدریس کوي، یو ښه شعر هم وایی: تر اوسه یې یوائې

ډولی د کیسو مجموعه (۱۳۶۷)

د پښتو هنرې ادبیاتو د کره کتنې لنډه تاریخچه (۱۳۷۰)

لیکنی چاپ شوې دی.

FROZEN WINTERS AND FROZEN HANDS

A Collection of Short Stories

By

A. KHALIQ RASHID

1995